

ВЕРХОВНИЙ СУД

вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 00011, Україна, тел. (044) 591 10 00
e-mail: inbox@supreme.court.gov.ua
Код ЄДРПОУ 41721784

Апеляційні загальні суди
Апеляційні адміністративні суди
Апеляційні господарські суди

Верховний Суд у межах своєї компетенції приділяє значну увагу питанням реалізації Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та застосуванню практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Положення Конвенції та правові позиції ЄСПЛ, висвітлені в рішеннях цього міжнародного судового органу, Верховний Суд ураховує під час здійснення правосуддя.

З метою забезпечення апеляційних та місцевих судів методичною інформацією з питань правозастосування надсилаємо копію аналітичного огляду рішень ЄСПЛ, постановлених проти України, що набули статусу остаточного в IV кварталі 2025 року.

Задля дотримання прав людини та основоположних свобод під час здійснення правосуддя, недопущення їх обмежень або порушень просимо врахувати висновки рішень ЄСПЛ й довести їх до відома суддів першої та апеляційної інстанцій.

Додаток: на 83 арк. в 1 прим.

В.С.Шинько

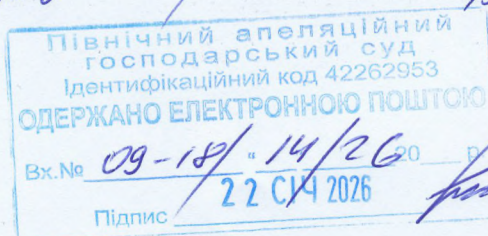
З повагою

Т. в. о. керівника Апарату

Расім БАБАНЛИ

Євгеній ВОРОНЮК (594 54 13)

Расім Шинько 1355

ВЕРХОВНИЙ СУД
вих № 267/0/2-26 від 22.01.2026
Підписання КЕП Бабанли Расім Шагинзич
21.01.2026 13:02:56
3FAA9288358EC00304000000B44A3500E375D900
дійсний з 27.09.2024 10:39:19 по 27.09.2026 10:39:19

ВЕРХОВНИЙ СУД

вих № 267/0/2-26 від 22.01.2026

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

Верховний Суд

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@ca.minjust.gov.ua,
themis@ca.minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Аналітичний огляд рішень Європейського суду з прав людини, що набули статусу остаточних у IV кварталі 2025 року

Аналітичний огляд надсилається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить аналіз обставин, які призвели до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

I. Щодо порушення статті 5 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції

Порушення статті 5 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «Гербурт та інші проти України» (заява № 26877/23 та 9 інших заяв, рішення від 09.10.2025), «Белобородов та інші проти України» (заява № 19107/13 та 4 інші заяви, рішення від 09.10.2025), «Биче та Шатохін проти України» (заяви № 26947/24 та № 31147/24, рішення від 09.10.2025), «Монахов та інші проти України» (заява № 36729/23 та 2 інші заяви, рішення від 09.10.2025), «Ніколаєв проти України» (заява № 54309/20, рішення від 06.11.2025), «Крайняк та Гуменюк проти України» (заява № 12971/19, рішення від 06.11.2025), «Лемешко та інші проти України» (заява № 30989/24 та 6 інших заяв, рішення від 27.11.2025), «Безуля та інші проти України» (заява № 40455/23 та 8 інші заяви, рішення від 27.11.2025), «Мудрак та Раскін проти України» (заяви № 29911/24 та № 30238/24, рішення від 27.11.2025), «Рубльов проти України» (заява № 17368/10, рішення від 11.12.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне затримання/тримання під вартою (рішення *Биче та Шатохін проти України*);
- 2) недоліки у провадженні щодо перегляду законності тримання заявника під вартою (рішення *Белобородов та інші проти України*);
- 3) надмірна тривалість тримання під вартою (рішення *Гербурт та інші проти України*, *Белобородов та інші проти України*, *Монахов та інші*

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 3914/5.2.2/22-26 від 12.01.2026

Підписувач Сокоренко Маргарита Степанівна

Сертифікат [514B5C86A1E5DA1104000000AFB10000BA990F05](#)

Дійсний з [15.12.2025 12:40:11](#) по [15.12.2026 12:40:11](#)

проти України, Крайняк та Гуменюк проти України, Лемешко та інші проти України, Безуля та інші проти України, Мудрак та Раскін проти України, Рубльов проти України);

- 4) відсутність у національній правовій системі права на відшкодування шкоди за порушення пункту 1 статті 5 Конвенції (рішення *Биче та Шатохін проти України*);
- 5) відсутність або надання неналежного відшкодування шкоди за порушення пункту 3 статті 5 Конвенції (рішення *Монахов та інші проти України, Мудрак та Раскін проти України, Рубльов проти України*);
- 6) відсутність або надання неналежного відшкодування за порушення пунктів 3 і 4 статті 5 Конвенції (рішення *Крайняк та Гуменюк проти України*);
- 7) непроведення оперативного розгляду апеляційних скарг заявників на ухвали про продовження строку тримання їх під вартою (*Ніколаєв проти України, Крайняк та Гуменюк проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** під час обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою брати до уваги наявність в Україні системної проблеми неналежних умов тримання під вартою, констатованої у групі справ «*Невмержицький/Мельник/Сукачов проти України*» (заява № 54825/00), та незаконної, надмірної і необґрунтованої тривалості тримання під вартою, констатованої у групі справ «*Ігнатов проти України*» (заява № 40583/15, рішення від 15.12.2016, набуло статусу остаточного 15.03.2017);

у кожному випадку розглядати можливість обрання запобіжного заходу, альтернативного тримання під вартою;

не допускати надмірно тривалого розгляду клопотань про зміну або скасування запобіжного заходу підозрюваному/обвинуваченому;

взяти до уваги рішення Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ), прийняте на 1537-му засіданні (15-17 вересня 2025 року), про стан розгляду виконання рішень Європейського суду у групі справ «*Ігнатов/Корнейков проти України*» (заяви № 40583/15 № 39884/05): <https://hudoc.exec.coe.int/?i=CM/Notes/1537/H46-42E>;

не допускати тримання осіб під вартою без наведення обґрунтованих підстав, а також тривалого розгляду справ, які знаходяться у провадженні судів;

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

II. Щодо порушення статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції

Порушення статті 6 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «*ТОВ «УКРСПЕЦМЕТ-V» проти України*» (заява № 12869/21, рішення від 09.10.2025), «*Король та інші проти України*» (заява № 82560/17 та

6 інших заяв, рішення від 09.10.2025), «*Гербурт та інші проти України*» (заява № 26877/23 та 9 інших заяв, рішення від 09.10.2025), «*Белобородов та інші проти України*» (заява № 19107/13 та 4 інші заяви, рішення від 09.10.2025), «*Рогатюк проти України*» (заява № 30062/24, рішення від 23.10.2025), «*Попов проти України*» (заява № 20817/24, рішення від 23.10.2025), «*Одаренко проти України*» (заява № 23906/15, рішення від 23.10.2025), «*Маркуш проти України*» (заява № 37358/21, рішення від 23.10.2025), «*Костюк та інші проти України*» (заява № 31762/19 та 5 інших заяв, рішення від 23.10.2025), «*Бойко та інші проти України*» (заява № 25475/23 та 2 інші заяви, рішення від 23.10.2025), «*Романенко проти України*» (заява № 54825/18, рішення від 06.11.2025), «*Панкратьєв проти України*» (заява № 36459/19, рішення від 06.11.2025), «*Соколов та інші проти України*» (заява № 71897/17 та 8 інших заяв, рішення від 13.11.2025), «*Штефан та інші проти України*» (заява № 11922/24 та 12 інших заяв, рішення від 13.11.2025), «*Семенов та інші проти України*» (заяви № 9200/20 та 10 інших заяв, рішення від 13.11.2025), «*Кицько та інші проти України*» (заява № 7937/24 та 7 інших заяв, рішення від 13.11.2025), «*Івченко проти України*» (заява № 10095/24, рішення від 13.11.2025), «*ТОВ «Басарі» проти України*» (заява № 78121/16, рішення від 20.11.2025), «*Моцний та інші проти України*» (заява № 12164/24 та 10 інших заяв, рішення від 27.11.2025), «*Лемешко та інші проти України*» (заява № 30989/24 та 6 інших заяв, рішення від 27.11.2025), «*Козак та інші проти України*» (заява № 54738/13 та 2 інші заяви, рішення від 27.11.2025), «*Безуля та інші проти України*» (заява № 40455/23 та 8 інші заяви, рішення від 27.11.2025), «*Бабенко проти України*» (заява № 40453/16, рішення від 27.11.2025), «*Опаленко проти України*» (заява № 46673/18, рішення від 17.07.2025, набуло статусу остаточного 08.12.2025), «*Рубльов проти України*» (заява № 17368/10, рішення від 11.12.2025), «*Дабика та інші проти України*» (заява № 40411/23 та 4 інші заяви, рішення від 11.12.2025), «*Бурковський та інші проти України*» (заява № 30753/24 та 5 інших заяв, рішення від 11.12.2025), «*Якимчук проти України*» (заява № 26519/16, рішення від 11.09.2025, набуло статусу остаточного 11.12.2025), «*Яцун та інші проти України*» (заяви № 61401/15 та 2 інші заяви, рішення від 11.12.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відмова у доступі до судів вищих інстанцій, а також порушення принципу рівності сторін, оскільки апеляційний суд не надіслав повістки та документи на правильну адресу підприємства-заявника (рішення *ТОВ «УКРСПЕЦМЕТ-V» проти України*);
- 2) відмова у доступі до суду (рішення *Король та інші проти України, Соколов та інші проти України*);
- 3) обмеження у доступі до суду (рішення *Рогатюк проти України*);
- 4) надмірна\необґрунтована тривалість цивільних/кримінальних проваджень (рішення *Король та інші проти України, Гербурт та інші проти України, Белобородов та інші проти України, Костюк та*

інші проти України, Бойко та інші проти України, Романенко проти України, Панкратьєв проти України, Соколов та інші проти України, Штефан та інші проти України, Семенов та інші проти України, Кицько та інші проти України, Івченко проти України, ТОВ «Басарі» проти України, Моцний та інші проти України, Лемешко та інші проти України, Безуля та інші проти України, Бабенко проти України, Опаленко проти України, Рубльов проти України, Дабика та інші проти України, Бурковський та інші проти України, Якимчук проти України, Яцун та інші проти України);

- 5) необґрунтованість судового рішення (рішення *Попов проти України*);
- 6) використання національними судами як доказу зізнавальних показань заявниці, отриманих під час слідчого експерименту після жорстокого поводження, що зробило провадження в цілому несправедливим (рішення *Одаренко проти України*);
- 7) ухвалення невмотивованого судового рішення у справі заявниці (рішення *Маркуш проти України*);
- 8) порушення права заявника на правову допомогу (рішення *Панкратьєв проти України*);
- 9) застосування другого заходу забезпечення позову, оскільки підприємство-заявника не було повідомлено про заяву щодо цього заходу та воно було позбавлено можливості висловити коментарі у зв'язку з цим (рішення *«ТОВ «Басарі» проти України*);
- 10) процедура звільнення заявників з посад суддів за «порушення присяги» на момент подій містила системні недоліки, які не забезпечували дотримання принципів незалежного та безстороннього суду, а подальший перегляд їхніх справ національними судами не усував ці недоліки (рішення *Козак та інші проти України*);
- 11) порушення права заявниці постати перед судом, встановленим законом (рішення *Якимчук проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** забезпечити апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування та вжити відповідні заходи для забезпечення:

дотримання положень Конвенції, практики Європейського суду та національного процесуального законодавства щодо процедури здійснення судових викликів та повідомлень;

дотримання положень національного законодавства щодо строків вручення копії судового рішення учасникам справи;

дотримання розумних строків судового розгляду справ, що є складовою ефективного правосуддя;

належного обґрунтування та вмотивування судових рішень та недопущення прийняття рішень без урахування доводів і аргументів сторін; об'єктивної безсторонності з боку суддів;

забезпечення ретельної оцінки тверджень, викладених у позовах, та недопущення прийняття рішень без урахування доводів і аргументів сторін, які можуть мати вирішальне значення для результату розгляду справи;

належної оцінки допустимості доказів, отриманих внаслідок порушення права на захист;

врахування при розгляді заяви про забезпечення позову обставин конкретної справи, зокрема, терміновість, відношення до предмету спору та можливі негативні наслідки такого засобу забезпечення позову для комерційної діяльності відповідача;

забезпечення неухильного дотримання принципу «незалежного та безстороннього суду, встановленого законом», зокрема шляхом здійснення автоматизованого розподілу справ, недопущення необґрунтованої заміни суддів та належного мотивування будь-яких змін складу суду.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

III. Щодо порушення статті 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя)

Порушення статті 8 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «*Мищенко проти України*» (заява № 10415/16, рішення від 09.10.2025), «*Маркуш проти України*» (заява № 37358/21, рішення від 23.10.2025), «*Козак та інші проти України*» (заява № 54738/13 та 2 інші заяви, рішення від 27.11.2025), «*Корнієць та інші проти України*» (заява № 2599/16 та 2 інші заяви, рішення від 10.07.2025, набуло статусу остаточного 10.10.2025), «*Якимчук проти України*» (заява № 26519/16, рішення від 11.09.2025, набуло статусу остаточного 11.12.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) втручання у приватне життя заявника не було санкціоноване належним і детальним судовим розглядом (рішення *Мищенко проти України*);
- 2) недотримання органами державної влади основних вимог Конвенції щодо законності та передбачуваності з огляду на спосіб звільнення заявниці з посади судді Конституційного Суду України без чіткого тлумачення складових елементів поняття «порушення присяги» та обсягу їхнього функціонального імунітету (рішення *Маркуш проти України*);
- 3) звільнення заявників з посад суддів за «порушення присяги» становило втручання у їхнє приватне життя, яке не відповідало вимогам «якості закону» через відсутність чітких і передбачуваних критеріїв тлумачення поняття «порушення присяги» (рішення *Козак та інші проти України*);
- 4) незаконність обшуку (рішення *Корнієць та інші проти України*);
- 5) національні суди не розглянули питання законності та пропорційності негласної відеозйомки в кабінеті заявниці, щоб забезпечити достатні гарантії щодо законності проведення такої відеозйомки, а також у зв'язку

з незаконним здійсненням запису розмови заявниці у березні 2009 року (рішення *Якимчук проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо забезпечувати**

здійснення ретельної оцінки обставин кожної справи, зокрема щодо існування законних підстав для проведення обшуку без попередньої ухвали слідчого судді, а також наявності достатнього обґрунтування необхідності проведення невідкладного обшуку, при розгляді клопотання прокурора/слідчого/дізнавача про проведення обшуку;

належної перевірки під час судового розгляду законності проведення оперативно-технічних заходів в досудовому розслідуванні.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

IV. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах *«Монахов та інші проти України»* (заява № 36729/23 та 2 інші заяви, рішення від 09.10.2025), *«Король та інші проти України»* (заява № 82560/17 та 6 інших заяв, рішення від 09.10.2025), *«Гербурт та інші проти України»* (заява № 26877/23 та 9 інших заяв, рішення від 09.10.2025), *«Белобородов та інші проти України»* (заява № 19107/13 та 4 інші заяви, рішення від 09.10.2025), *«Генгер та інші проти України»* (заява № 54891/22 та 2 інші заяви, рішення від 23.10.2025), *«Костюк та інші проти України»* (заява № 31762/19 та 5 інших заяв, рішення від 23.10.2025), *«Бойко та інші проти України»* (заява № 25475/23 та 2 інші заяви, рішення від 23.10.2025), *«Соколов та інші проти України»* (заява № 71897/17 та 8 інших заяв, рішення від 13.11.2025), *«Штефан та інші проти України»* (заява № 11922/24 та 12 інших заяв, рішення від 13.11.2025), *«Семенов та інші проти України»* (заяви № 9200/20 та 10 інших заяв, рішення від 13.11.2025), *«Кицько та інші проти України»* (заява № 7937/24 та 7 інших заяв, рішення від 13.11.2025), *«Івченко проти України»* (заява № 10095/24, рішення від 13.11.2025), *«Моцний та інші проти України»* (заява № 12164/24 та 10 інших заяв, рішення від 27.11.2025), *«Лемешко та інші проти України»* (заява № 30989/24 та 6 інших заяв, рішення від 27.11.2025), *«Безуля та інші проти України»* (заява № 40455/23 та 8 інші заяви, рішення від 27.11.2025), *«Бабенко проти України»* (заява № 40453/16, рішення від 27.11.2025), *«Яцун та інші проти України»* (заяви № 61401/15 та 2 інші заяви, рішення від 11.12.2025), *«Рубльов проти України»* (заява № 17368/10, рішення від 11.12.2025), *«Дабика та інші проти України»* (заява № 40411/23 та 4 інші заяви, рішення від 11.12.2025), *«Бурковський та інші проти України»* (заява № 30753/24 та 5 інших заяв, рішення від

11.12.2025), «Якимчук проти України» (заява № 26519/16, рішення від 11.09.2025, набуло статусу остаточного 11.12.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з ненаданням належної медичної допомоги під час тримання під вартою (рішення *Монахов та інші проти України*);
- 2) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість кримінальних/цивільних проваджень (рішення *Король та інші проти України, Гербурт та інші проти України, Белобородов та інші проти України, Костюк та інші проти України, Бойко та інші проти України, Соколов та інші проти України, Штефан та інші проти України, Семенов та інші проти України, Кицько та інші проти України, Івченко проти України, Моцний та інші проти України, Лемешко та інші проти України, Безуля та інші проти України, Бабенко проти України, Яцун та інші проти України, Рубльов проти України, Дабика та інші проти України, Бурковський та інші проти України, Якимчук проти України*);
- 3) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України (рішення *Генгер та інші проти України, Бойко та інші проти України, Кицько та інші проти України, Лемешко та інші проти України, Безуля та інші проти України, Дабика та інші проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо** вжити заходів для:

недопущення надмірно тривалого розгляду справ суддями;
належного розгляду скарг на неналежні умови тримання під вартою та ненадання належної медичної допомоги під час тримання під вартою в установах ДКВС України.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України та Апарат Верховної Ради України.

V. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) у поєднанні зі статтею 8 Конвенції

Порушення статті 13 у поєднанні зі статтею 8 Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі «*Корнієць та інші проти України*» (заява № 2599/16 та 2 інші заяви, рішення від 10.07.2025, набуло статусу остаточного 10.10.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) відсутність у всіх заявників ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтею 8 Конвенції.

Для вирішення встановленої Європейським судом проблеми **пропонуємо:**

забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства при постановленні ухвали слідчого судді про надання дозволу на обшук (невідкладний обшук).

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України та Апарат Верховної Ради України.

VI. Щодо порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (захист права власності)

Порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах *«Воробйов та Вихристюк проти України»* (заяви № 77542/17 і № 77551/17, рішення від 09.10.2025), *«Мошін проти України»* (заява № 42928/17, рішення від 09.10.2025), *«Найдьонов та Ведутенко проти України»* (заява № 56181/15, рішення від 23.10.2025), *«Білько та інші проти України»* (заява № 35442/13, рішення від 23.10.2025), *«Сівка проти України»* (заява № 46247/15, рішення від 13.11.2025), *«Білоус проти України»* (заява № 28541/20, рішення від 13.11.2025), *«ТОВ «Басарі» проти України»* (заява № 78121/16, рішення від 20.11.2025), *«Лінгіс та Шпаковський проти України»* (заяви № 61463/15 та № 31516/16, рішення від 27.11.2025).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) національні суди не забезпечили ретельний розгляд справи заявників та не навели належних підстав для скасування права власності їхньої покійної матері на квартиру, що фактично позбавило їх можливості реалізувати свої спадкові права (рішення *Воробйов та Вихристюк проти України*);
- 2) незаконний демонтаж будівлі, що належала заявнику на праві власності (рішення *Мошін проти України*);
- 3) тривале та неефективне розслідування фактів незаконного привласнення майна заявників приватними особами і непропорційне обмеження їхнього права розпоряджатися двома транспортними засобами, вилученими як речові докази (рішення *Найдьонов та Ведутенко проти України*);
- 4) порушення права заявниць на мирне володіння своїм майном через відсутність будь-якої компенсації за вилучені земельні ділянки, що поклало на них непропорційний тягар (рішення *Білько та інші проти України*);
- 5) втручання у право заявниці на мирне володіння майном, а саме рішенням про утримання оскаржуваних сум з її пенсії, було непропорційним і вона була зобов'язана нести індивідуальний та надмірний тягар (рішення *Сівка проти України*);

- б) непропорційне втручання у майнові права заявника, оскільки йому не було запропоновано жодного відшкодування за визнання недійсним права власності (рішення *Білоус проти України*);
- 7) незаконне застосування другого заходу забезпечення позову, що поклало на підприємство-заявника надмірний тягар (рішення *ТОВ «Басарі» проти України*);
- 8) покладення на заявників непропорційного тягара через накладання на них штрафів та конфіскацію незадекларованих ними коштів при проходженні митного контролю (рішення *Лінгіс та Шпаковський проти України*).

Для вирішення встановленої Європейським судом проблеми **пропонуємо:**

забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства з метою захисту майнових прав осіб під час розгляду справ про визнання права власності недійсним;

забезпечити апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питання належного тлумачення і застосування правових норм, що регулюють право власності, та правильного розуміння критеріїв, які належить оцінювати на предмет відповідності втручання у право власності принципам, закладеним у статті 1 Першого протоколу до Конвенції, а також застосування відповідної практики Європейського суду у справах такої категорії;

не допускати у майбутньому прийняття необґрунтованих рішень у справах про визнання права власності недійсним без належної оцінки обставин справи;

дотримуватися принципів законності та пропорційності з урахуванням практики Європейського суду у провадженнях щодо примусового позбавлення права власності фізичних та юридичних осіб;

забезпечити здійснення суддями повного, всебічного та об'єктивного розгляду справ з метою дотримання принципу пропорційності втручання, справедливого балансу між суспільним та приватним інтересами, а також недопущення ухвалення рішень, що порушують права добросовісних набувачів, без пропорційного відшкодування шкоди.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України.

VII. Щодо порушення статті 3 Першого протоколу до Конвенції (право на вільні вибори)

Порушення статті 3 Першого протоколу до Конвенції було констатовано у рішенні Європейського суду у справі *«Томенко проти України»* (заява № 79340/16, рішення від 10.07.2025, набуло статусу остаточного 10.10.2025).

Для вирішення встановленої Європейським судом проблеми **пропонуємо:**

Застосовувати стандарти Ради Європи, Конвенцію та практику Європейського суду під час розгляду справ про оскарження дострокового припинення повноважень народних депутатів, зокрема на підставі пункту 6 частини другої та частини шостої статті 81 Конституції України.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України та Апарат Верховної Ради України.

З повними текстами вказаних рішень Європейського суду та їх перекладами українською мовою можна ознайомитися на офіційному сайті Європейського суду HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/eng>).

Додаток: копії стислих викладів рішень.

**Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Маргарита СОКОРЕНКО

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МОШІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MOSHIN v. UKRAINE)

(заява № 42928/17)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

У 2013 році заявник придбав господарську будівлю, розташовану у місті Києві. Право власності заявника на цей об'єкт було зареєстровано в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Також будівля мала технічний паспорт виготовлений Київським міським бюро технічної інвентаризації, у якому вона була класифікована як одноповерховий об'єкт «нерухомості», зведений у 1989 році.

У 2014–2015 роках у Києві відбувалася масштабна кампанія з демонтажу тимчасових споруд і «малих архітектурних форм», більшість з яких було зведено без дозволу. 07 жовтні 2015 року працівники комунального підприємства склали припис із вимогою до заявника самостійно демонтувати «павільйон». 16 жовтня 2015 року заявник подав письмове клопотання до міської державної адміністрації, оскаржуючи доручення про демонтаж, однак, відповіді не отримав. 19 жовтня 2015 року органи державної влади демонтували будівлю.

Заявник звернувся до суду, вимагаючи визнати дії органів державної влади незаконними та відшкодувати шкоду, однак суди всіх інстанцій відмовили у задоволенні позову. Національні суди дійшли висновку, що будівля не була нерухомістю, оскільки мала металеві стіни, неглибокий фундамент і не мала адреси. Вони також зазначили, що заявник не мав права на земельну ділянку, на якій розташовувалася споруда, а отже, її демонтаж адміністративним шляхом був законним. Водночас суди не проаналізували аргумент заявника про наявність у нього правовстановлюючого документа, який класифікував будівлю як нерухомість, і який ніколи не оскаржувався органами державної влади.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що демонтаж його майна був незаконним, і що у зв'язку з цим не було присуджено жодного відшкодування шкоди. Він також скаржився за статтею 6 Конвенції, що суди не врахували його відповідні аргументи. Європейський суд вирішив, що ці скарги підлягають розгляду виключно за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги заявника Європейський суд зазначив, що він був офіційно зареєстрованим власником будівлі, класифікованої як нерухомість, і його право власності не оскаржувалося органами державної влади. Таким чином, демонтаж будівлі становив втручання у право власності заявника.

Європейський суд визнав, що мета кампанії з демонтажу незаконних споруд могла відповідати суспільному інтересу, однак наголосив, що навіть за таких обставин органи державної влади мають діяти своєчасно, послідовно та з дотриманням принципу «належного урядування». Органи державної влади, які не впроваджують або не дотримуються своїх власних процедур, не повинні мати можливість отримувати вигоду від своїх неправомірних дій або уникати виконання своїх обов'язків. Ризик будь-якої помилки органу державної влади має покладатися на саму державу і помилки не повинні виправлятися за рахунок зацікавлених осіб.

Європейський суд звернув увагу, що після отримання припису заявник подав офіційне клопотання до міської державної адміністрації та повідомив про своє право власності на об'єкт нерухомості, однак, органи влади здійснили демонтаж будівлі через три дні, без жодного пояснення, чому демонтаж не був призупинений до вирішення питання щодо статусу майна та права власності заявника.

Європейський суд дійшов висновку, що необхідність забезпечення швидкої та ефективної кампанії з демонтажу незаконних споруд з вулиць не виправдовувала нехтування вимогами принципу верховенства права. Цей висновок не спростовується тим фактом, що в ініційованому заявником провадженні після демонтажу його майна, національні суди одноголосно дійшли висновку, що спірна будівля з огляду на її характеристики не була «нерухомістю», а тимчасовою спорудою. Європейський суд дійшов висновку, що демонтаж будівлі заявника був незаконним та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* долучити до розгляду по суті попередні заперечення Уряду та після розгляду *відхиляє* їх;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПОПОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF POPOV v. UKRAINE)
(заява № 20817/24)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

У період з 21 травня 2020 року до 14 травня 2021 року заявник отримував допомогу по безробіттю. У червні 2023 року Закарпатський обласний центр зайнятості (далі – центр зайнятості) подав позов проти заявника, вимагаючи відшкодування 104 943 українських гривень (приблизно 2 500 євро) як неправомірно отриманої допомоги по безробіттю, стверджуючи, що заявник надав неправдиву інформацію, оскільки одночасно отримував інший вид соціальної допомоги - за догляд за дитиною з інвалідністю. Заявник стверджував у судах, що фінансова допомога на дитину з інвалідністю не є його доходом і не впливає на право на отримання допомоги по безробіттю. Заявник також наголошував, що позов був поданий поза межами строку позовної давності, що було окремою підставою для відмови у позові.

Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову, мотивуючи це тим, що центр зайнятості не довів, що заявник діяв недобросовісно, тоді як центр зайнятості не перевіряв належним чином дотримання заявником усіх критеріїв для отримання допомоги по безробіттю. Суд також постановив, що строк позовної давності міг бути застосований лише тоді, коли є підстави для задоволення цивільного позову; оскільки у цій справі позов задоволено не було, потреба детально досліджувати питання строку позовної давності була відсутня.

Апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив постанову не на користь заявника, мотивуючи це тим, що обов'язком заявника було надати точну інформацію до центру зайнятості. Апеляційний суд не надав жодних коментарів щодо аргументів заявника про закінчення строку позовної давності для подання такого позову.

Заявник подав касаційну скаргу, але Верховний Суд відмовив у відкритті касаційного провадження, оскільки у справі був незначний *ratione valoris*.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на необґрунтованість судового рішення.

Розглянувши скаргу заявника Європейський суд зазначив, що національні суди не виконали свого обов'язку обґрунтувати свої рішення та не розглянули відповідні та важливі аргументи, висунуті заявником.

З огляду на конкретні процесуальні недоліки, а саме, що апеляційний суд не надав жодних коментарів щодо аргументу заявника про закінчення строку позовної давності для подання позову, що становить окрему підставу для відмови у такому позові, Європейський суд дійшов висновку, що заявник був позбавлений свого права на вмотивоване судове рішення, та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з необґрунтованістю судового рішення;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОЗАК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOZAK AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 54738/13 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

Заявників було звільнено з посади суддів за «порушення присяги».

У заяві № 54738/13 Вища рада юстиції (ВРЮ) 16 жовтня 2012 року встановила, що заявник порушив присягу судді, знехтувавши вимогами процесуального права та не діючи сумлінно й безсторонньо під час розгляду кримінальної справи, ухваливши занадто м'який та необґрунтований вирок, який спричинив суспільне обурення. Заявник оскаржив рішення ВРЮ до Вищого адміністративного суду України (ВАСУ), який відмовив у задоволенні позову. 23 травня 2013 року Верховна Рада України (далі – ВРУ) звільнила заявника. Його позов щодо оскарження постанову ВРУ ВАСУ також залишив без задоволення.

У заяві № 33635/14 ВРЮ 11 червня 2013 року дійшла висновку, що заявник порушив присягу судді, оскільки неправомірно відкрив цивільне провадження у справі, що підпадала під юрисдикцію господарських судів, та постановив ухвали про забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти, цінні папери та майно відповідачів у розмірі, що значно перевищували суму позову. 05 вересня 2013 року ВРУ прийняла постанову про звільнення заявника. Позови заявника на рішення ВРЮ та постанову ВРУ були відхилені ВАСУ.

У заяві № 13080/17 Тимчасова спеціальна комісія (ТСК), створена відповідно до Закону «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», 24 березня 2015 року встановила, що заявник порушив присягу, обравши двом учасникам масових протестів 19 лютого 2014 року у Харкові, покарання у виді адміністративного арешту на строк п'ятнадцять діб, тобто найсуворіше покарання за адміністративне правопорушення. ВРЮ підтримала висновок ТСК та внесла подання про його звільнення, після чого Президент України 30 січня 2016 року видав указ про звільнення заявника. Заявник оскаржив рішення ВРЮ та Указ Президента України до ВАСУ. ВАСУ задовольнив позов заявника проти ВРЮ, однак Верховний Суд України скасував постанову ВАСУ. У задоволенні позову заявника щодо необґрунтованості Указу Президента України ВАСУ було відмовлено, а Верховний Суд підтримав це рішення.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що порядок звільнення був несумісний з принципами незалежного та безстороннього суду, а подальший перегляд справи судом був недостатнім для виправлення цих недоліків; за статтею 8 Конвенції що їхнє приватне життя зазнало суттєвої шкоди внаслідок звільнень за «порушення присяги» та за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції, що їхні справи не були розглянуті «судом, встановленим законом» і вони не мали у своєму розпорядженні ефективних національних засобів юридичного захисту щодо їхніх скарг за статтями 6 і 8 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд, посилаючись на свою практику у справах «Олександр Волков проти України» та «Куликов та інші проти України», зазначив, що на момент подій порядок звільнення суддів за «порушення присяги» характеризувався низкою системних і загальних недоліків, які порушували принципи незалежності та безсторонності, а перегляд справи судом не усував ці недоліки. Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Щодо скарг заявників за статтею 8 Конвенції, Європейський суд також, посилаючись на свої висновки у справах «Олександр Волков проти України» та «Куликов та інші проти України», зазначив, що у двох із трьох заяв звільнення заявників з посади судді становило втручання у їхнє приватне життя, і таке втручання не відповідало вимогам «якості закону», оскільки на той момент не існувало жодних керівних принципів чи практики, які б встановлювали послідовне та обмежувальне тлумачення поняття «порушення присяги». У зв'язку з цим у заявах № 54738/13 і № 13080/17 Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції. Скаргу у заяві № 33635/14 було вилучено з реєстру справ, оскільки заявника не можна вважати таким, що бажає підтримувати цю скаргу, у розумінні підпункту «а» пункту 1 статті 37 Конвенції.

Щодо інших скарг Європейський суд дійшов висновку, що він уже розглянув основні юридичні питання, порушені у цій справі, і немає потреби у розгляді питання прийнятності та суті інших скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції (стосовно недотримання принципу незалежного і безстороннього суду та недостатності подальшого перегляду справи судом) та скарги, подані у заявах № 54738/13 і № 13080/17 за статтею 8 Конвенції;
3. *Вирішує* вилучити скаргу, подану у заяві № 33635/14 за статтею 8 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з недотриманням принципу незалежного та безстороннього суду, а також недостатністю подальшого перегляду справи судом;
5. *Постановляє*, що у заявах № 54738/13 і № 13080/17 було порушено статтю 8 Конвенції;
6. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті решти висунутих заявниками скарг;
7. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 5 000 (п'ять тисяч) євро кожному із заявників у заявах № 54738/13 і № 13080/17 та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди;
 - (ii) 2 000 (дві тисячі) євро заявнику у заяві № 54738/13 та додатково суму будь-якого податку, що може йому нараховуватися, в якості компенсації судових та інших витрат (1 000 (одна тисяча) євро, присуджених за цим пунктом, має бути сплачена на банківський рахунок пана Є. Бойченка у Франції);
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
8. *Відхиляє* решту вимог щодо справедливої сатисфакції.».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СЕМЕНОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SEMENOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заяви № 9200/20 та 10 інших)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 9200/20 заявник також висунув додаткові скарги згідно з положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників. Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

Додаткові скарги у заяві № 9200/20 Європейський суд відхилив, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а решту скарг у заяві № 9200/20 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БИЧЕ ТА ШАТОХІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BYCHE AND SHATOKHIN v. UKRAINE)
(Заяви № 26947/24 та № 31147/24)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконне тримання під вартою. У заяві № 26947/24 заявник також висунув інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту, у тому числі, чи було дотримано «порядок, встановлений законом», лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля.

Розглянувши всі надані йому матеріали та зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тримання заявників під вартою не відповідало пункту 1 статті 5 Конвенції та констатував порушення цього положення Конвенції.

Щодо інших скарг заявника у заяві № 26947/24, Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, наведених в таблиці у додатку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяву прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГЕРБУРТ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GERBURT AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 26877/23 та 9 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 152/24 заявник подав інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією. У заяві № 2404/24 заявник також висунув скарги за статтею 6 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника у заяві № 152/24 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Скарги заявника у заяві № 2404/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 2404/24 – неприйнятними;*
3. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;*
4. *Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);*
5. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КИЦЬКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KYTSKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 7937/24 та 7 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах: «Полтавська установа виконання покарань (№23)» та Харківський слідчий ізолятор.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 7937/24 та № 8629/24 заявники також висунули інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги у заявах № 7937/24 та № 8629/24 Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОСТЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOSTENKO v. UKRAINE)
(заява № 45800/21)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

Батько заявників зник безвісти під час поїздки з м. Київ до Криму, де він проживав.

29 травня 2015 року органи досудового розслідування порушили кримінальне провадження за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 115 Кримінального кодексу України (умисне вбивство). У подальшому слідчі дії проводилися нерегулярно та мали повторюваний характер. У ході розслідування органи досудового розслідування дійшли припущень щодо можливої причетності до зникнення батька заявників певних осіб, яких також підозрювали у тероризмі та вчиненні умисних вбивств, однак підозра пред'явлена не була через брак доказів.

02 квітня 2021 року досудове розслідування було доручено Головному слідчому управлінню Національної поліції України. Після цього були проведені додаткові слідчі дії, які не призвели до встановлення обставин зникнення.

В окремому цивільному провадженні батька заявників було оголошено померлим на підставі рішення суду. Досудове розслідування триває, остання слідча дія датована 22 жовтня 2021 року.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), на неефективне розслідування зникнення їхнього батька, якого згодом було оголошено померлим.

Розглянувши скаргу заявників, Європейський суд наголосив, що не кожне розслідування обов'язково має бути успішним або дійти висновку, який співпадає з викладом подій скаржника, проте воно, у принципі, має бути здатним призвести до встановлення фактів справи, а якщо твердження виявляться правдивими – до встановлення та покарання винних осіб.

Європейський суд зазначив, що у цій справі розслідування характеризувалися різними недоліками, які підірвали здатність органів досудового розслідування встановити обставини зникнення, а також відповідальних осіб, якщо такі були.

Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі розслідування не відповідало критерію ефективності та констатував порушення статті 2 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує*, що пані Олена Петрівна Костенко, мати заявників, має *locus standi* у провадженні;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;
3. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення статті 2 Конвенції у зв'язку з неефективним розслідуванням зникнення батька заявників;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МОНАХОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MONAKHOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 36729/23 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

Під час тримання під вартою в установах виконання покарань заявники страждали на серйозні захворювання, які впливали на їхнє повсякденне життя.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржились за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на ненадання їм належної медичної допомоги під час тримання під вартою. У заяві № 8375/24 заявник також висунув інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що медична допомога, яка надається в установах виконання покарань, має відповідати рівню допомоги, яку органи державної влади зобов'язалися надавати для всього населення. Проте це не означає, що кожному затриманому має гарантуватися медичне лікування на тому самому рівні, що й у найкращих медичних закладах поза межами установ виконання покарань. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі заявники не отримали всебічної та належної медичної допомоги під час тримання під вартою, та констатував порушення статті 3 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника у заяві № 8375/24 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

Європейський суд відхилив інші скарги у заяві № 16030/24 на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на ненадання органами державної влади заявникам належної медичної допомоги під час тримання під вартою, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 16030/24 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з ненаданням належної медичної допомоги під час тримання під вартою;

4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СОКОЛОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SOKOLOV AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 71897/17 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

Заявники зверталися за захистом своїх порушених прав до судів вищих інстанцій, які повернули апеляційні/касаційні скарги без розгляду по суті у зв'язку із закінченням встановленого строку для оскарження.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відмову у доступі до судів вищих інстанцій. У заяві № 3159/19 заявниця подала інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд зазначив, що право на доступ до суду не є абсолютним і може підлягати обмеженням, які, однак, не можуть забороняти або скорочувати доступ особи у такий спосіб або такою мірою, щоб сама суть цього права була підірвана.

З огляду на свою практику з цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі відповідні обмеження підірвали саму суть права заявників на доступ до суду та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявниці у заяві № 3159/19, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку із цим.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з відмовою у доступі до судів вищих інстанцій;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПАНКРАТЬЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PANKRATYEV v. UKRAINE)

(заява № 36459/19)

Стислий виклад рішення від 06 листопада 2025 року

Кримінальне провадження стосувалося обвинувачення заявника у вчиненні розбійного нападу на пана Ш., який призвів до його смерті, та розбійного нападу на пані І.

13 жовтня 2009 року заявника de facto затримали працівники міліції.

15 жовтня 2009 року він підписав два «пояснення» в яких зізнався у вчиненні зазначених нападів у співучасті з С. Того ж дня було складено протокол про затримання заявника після чого йому призначили безоплатного захисника. Під час допиту в присутності цього захисника заявник підтвердив свої зізнавальні показання. На підставі цих свідчень був затриманий С., який надав подібні зізнавальні показання.

Згодом заявник змінив захисників, відмовився від своїх зізнавальних показань і стверджував, що його незадокументовано тримали під вартою і піддавали тиску доки він не надав неправдиві зізнавальні показання, а призначений захисник не надавав йому жодної допомоги.

04 квітня 2011 року заявника та С. було визнано винними, але обвинувальні вироки були скасовані після подання касаційної скарги, і справу було направлено на додаткове розслідування.

24 грудня 2013 року Дарницький районний суд міста Києва визнав С. та заявника винними, призначивши останньому покарання у виді позбавлення волі на строк дванадцять років. Суд визнав, що заявника de facto затримали 13 жовтня 2009 року.

11 квітня 2016 року Апеляційний суд міста Києва залишив обвинувальний вирок без змін.

29 листопада 2018 року Верховний Суд залишив обвинувальний вирок без змін. Ухвала була вручена заявнику 08 січня 2019 року.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на те, що кримінальне провадження щодо нього за обвинуваченням у вчиненні розбою було надмірно тривалим і його право на захисника було порушено на початку цього провадження. Заявник також скаржився, що тривалість провадження була надмірною усупереч пункту 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника Європейський суд зазначив, що ніщо не свідчить, що до допиту 15 жовтня 2009 року заявнику було належним чином роз'яснено його право на правову допомогу чи що він належним чином відмовився від цього права.

Європейський суд зауважив, що заявника незадокументовано тримали під вартою протягом декількох днів, перш ніж він надав свої показання, які однозначно були викривальними та сформували підхід органів влади до нього. Національні суди не виключили пояснення, надані заявником за відсутності захисника. Більше того, ці показання дозволили органам влади отримати додаткові докази проти заявника і, зокрема, призвели до затримання С.

Європейський суд наголосив, що хоча проти заявника були інші докази, ніщо не свідчить, що будь-який із них був отриманий інакше ніж, як опираючись на інформацію, отриману із початкових пояснень заявника. Таким чином, було порушено пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням права заявника на правову допомогу.

У контексті цих висновків Європейський суд дійшов висновку, що немає потреби розглядати інші аргументи заявника щодо стверджуваних порушень його права на справедливий судовий розгляд.

Щодо скарги заявника на надмірну тривалість провадження, то Європейський суд зазначив, що провадження тривало понад дев'ять років і один місяць у трьох інстанціях. Європейський суд, розглянувши всі наявні у нього матеріали та беручи до уваги свою відповідну практику, постановив, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням права заявника на правову допомогу;

3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження;

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 1 800 (одна тисяча вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 36 (тридцять шість) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БЕЗУЛЯ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BEZULYA AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 40455/23 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

Заявники трималися під вартою у Державних установах «Кропивницький слідчий ізолятор», «Івано-Франківська установа виконання покарань № 12», «Житомирська установа виконання покарань №8» та «Дніпровська установа виконання покарань № 4».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Деякі заявники висунули інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заявах № 2955/24, № 5376/24 та № 5381/24 заявники також висунули інші скарги за різними статтями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Розглянувши інші скарги деяких заявників, з огляду на всі наявні у нього матеріали, Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, наведених в таблиці у додатку.

Розглянувши інші скарги у заявах 2955/24, № 5376/24 та № 5381/24, Європейський суд дійшов висновку, що вони не відповідають критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї та відхилив цю частину заяв на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на неналежні умови тримання та інші скарги за усталеною практикою, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заявах № 2955/24, № 5376/24 та № 5381/24 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на неналежні умови тримання;

4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРАЙНЯК ТА ГУМЕНЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KRAYNYAK AND GUMENYUK v. UKRAINE)
(Заява № 12971/19)

Стислий виклад рішення від 06 листопада 2025 року

Заявників затримали 31 серпня 2015 року та взяли під варту за підозрою у причетності до вчинення терористичного акту біля Верховної Ради України, що призвів до загибелі людей.

Національні суди неодноразово, приблизно кожні два місяці, постановляли ухвали про продовження строку тримання заявників під вартою, посилаючись на тяжкість обвинувачень, ризики переховування, впливу на свідків, а також на суспільний інтерес у належному розслідуванні злочину.

Апеляційні скарги, подані заявниками та їхніми захисниками на деякі ухвали суду першої інстанції про продовження строку тримання під вартою (від 25 липня, 6 вересня та 24 жовтня 2019 року) розглядалися з істотними затримками — через три-чотири місяці після їх подання.

Після закінчення розслідування 10 серпня 2016 року справу було направлено для розгляду до суду. 22 травня 2020 року першого заявника звільнили з-під варту та помістили під цілодобовий домашній арешт, який закінчився 22 липня 2020 року. Другий заявник залишався під вартою, 05 липня 2023 року він помер.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою; за пунктом 4 статті 5 Конвенції, що їхні апеляційні скарги на ухвали про продовження строку тримання під вартою не були розглянуті «оперативно». Другий заявник також скаржився за пунктом 5 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю або наданням неналежного відшкодування за порушення пункту 3 і 4 статті 5 Конвенції.

Європейський суд зауважив, що обставини справи другого заявника в усіх відповідних аспектах подібні розглянутим в рішенні у справі «Крайняк проти України», у якому він встановив порушення пункту 3 статті 5 Конвенції з таких підстав.

Європейський суд зазначив, що тримання другого заявника під вартою тривало понад сім років і десять місяців. Національні суди не проявили особливої ретельності після закінчення досудового розслідування та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції стосовно другого заявника.

Щодо інших скарг заявників, Європейський суд зауважив, що апеляційні скарги заявників на ухвали про продовження строку тримання під вартою були розглянуті зі значною затримкою, і не було надано належного пояснення цій затримці. Європейський суд враховуючи свої висновки у керівній справі «Харченко проти України», зазначив, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційних скарг заявників на ухвали про продовження строку тримання під вартою від 25 липня та 06 вересня 2019 року та пункт 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційної скарги першого заявника на ухвалу про продовження строку тримання під вартою від 24 жовтня 2019 року. Також Європейський суд враховуючи висновки у керівних справах «Тимошенко проти України», «Котій проти України» та «Корбан проти України» констатував порушення пункту 5 статті 5 Конвенції стосовно другого заявника.

Європейський суд розглянув основні юридичні питання, порушені в цій справі, і не було потреби ухвалювати окреме рішення щодо питання прийнятності та суті скарги першого заявника за пунктом 5 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Постановляє*, що батьки другого заявника, пан Володимир Васильович Гуменюк та пані Лілія Володимирівна Гуменюк, мають право продовжити це провадження від його імені;
2. *Оголошує* прийнятними скарги другого заявника за пунктами 3 і 5 статті 5 Конвенції та скаргу заявників за пунктом 4 статті 5 Конвенції;
3. *Оголошує* непринятною скаргу першого заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції стосовно другого заявника;

5. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційних скарг заявників на ухвали про продовження строку тримання під вартою від 25 липня та 06 вересня 2019 року.
6. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційної скарги першого заявника на ухвалу про продовження строку тримання під вартою від 24 жовтня 2019 року;
7. *Постановляє*, що було порушено пункт 5 статті 5 Конвенції стосовно другого заявника;
8. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги першого заявника за пунктом 5 статті 5 Конвенції;
9. *Постановляє*, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, завданої першому заявнику;
10. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 3 000 (три тисячі) євро другому заявнику та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, які мають бути сплачені батькам другого заявника;
 - (ii) 70 (сімдесят) євро заявникам спільно та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок представника заявників, пана Заруцького;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
11. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МУДРАК ТА РАСКІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MUDRAK AND RASKIN v. UKRAINE)
(Заяви № 29911/24 та № 30238/24)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою. Заявники також висунули інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Щодо інших скарг заявників, розглянувши всі наявні у нього матеріали, Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчили про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, наведених в таблиці у додатку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «НАЙДЬОНОВ ТА ВЕДУТЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NAYDYONOV AND VEDUTENKO v. UKRAINE)

(Заява № 56181/15)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

Заявники, власники підприємства з лізингу транспортних засобів, передали у лізинг два мікроавтобуси та вантажівку пані О. та пану Т.

03 травня 2014 року заявники виявили, що транспортні засоби були продані третім особам на підставі підроблених довіреностей, засвідчених приватним нотаріусом. паном К. Того ж дня вони звернулись до міліції, після чого було порушено кримінальне провадження без зазначення підозрюваних осіб.

Невдовзі після цього заявники самостійно відшукали два мікроавтобуси та повідомили про це працівників міліції. 06 травня 2014 року слідчий вилучив транспортні засоби як речові докази, а 30 травня 2014 року передав їх першому заявнику на зберігання.

У липні 2014 року прокурор повідомив заявників, що розслідування було доручено іншому підрозділу, оскільки попередній не провів жодних слідчих дій з початку розслідування. Почеркознавча експертиза підтвердила, що підписи першого заявника на довіреностях були підроблені. Заявники також з'ясували, що були й інші потерпілі, чиї транспортні засоби були шахрайським шляхом привласнені за участю того самого нотаріуса, однак пану К. не було пред'явлено жодних обвинувачень, і слідчий його навіть не допитував.

У липні 2015 року прокурор направив листа до слідчого відділу, розкритикувавши його за ігнорування вказівок та відсутність будь-яких слідчих дій протягом понад пів року. 23 лютого 2016 року слідчий склав повідомлення про підозру стосовно пані О. та пана Т.

18 липня 2016 року кримінальне провадження було необґрунтовано розділено на два: одне щодо пані О. та інше щодо пана Т., які після направлення до Печерського суду тривалий час залишалися без розгляду, підготовче засідання не проводилося понад два з половиною роки. У липні 2019 року справи було передано до Шевченківського суду за клопотанням заявників, а в грудні того ж року справи знову об'єднали в одне провадження після визнання прокурором необґрунтованості їх розділення. Кримінальне провадження усе ще триває в суді першої інстанції. Вантажівка, що належить заявникам, досі перебуває у розшуку, а будь-яких дій для її відшукування вжито не було.

Заявники також подали цивільний позов проти нотаріуса, пана К., у задоволенні якого відмовили, оскільки нотаріус не був стороною у справі.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з неналежною реакцією національних органів влади на кримінальне порушення їхніх майнових прав приватними особами та тривале вилучення майна заявників як речових доказів у межах відповідного кримінального провадження. Заявники додатково посилалися на пункт 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції, однак, Європейський суд вважає, що заява підлягає розгляду лише за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги заявника Європейський суд зазначив, що розслідування було підірвано серйозними затримками та упущеннями. Зокрема протягом перших двох місяців після порушення провадження не було проведено жодних слідчих дій. Хоча два транспортні засоби були знайдені та вилучені працівниками міліції завдяки зусиллям заявників, жодних дій для відшукування третього транспортного засобу вжито не було.

Стосовно приватного нотаріуса, безпосередньо причетного до незаконного привласнення майна заявників, слідчий навіть не допитав його. Крім того, розслідування необґрунтовано розділялося, а підготовче засідання у справі не відбулося понад два з половиною роки після направлення обвинувального акту. Європейський суд визнав, що обставини справи свідчать про надзвичайно серйозні та кричущі недоліки у проведенні кримінального провадження, що вказувало на недотримання державою своїх позитивних зобов'язань за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд звернув увагу, що заявники були зобов'язані зберігати два транспортні засоби, як речові докази з 2014 до 2021 року, без права ними розпоряджатися, які явно знецінювалися та втрачали ринкову вартість. Хоча законність цього обмеження не оскаржується, його необхідність пояснена не була. Європейський суд дійшов висновку, що основною причиною тривалості провадження були, головним чином, упущення органів державної влади, та, що оскаржуваний захід був непропорційним.

З огляду на зазначене Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам спільно такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(ii) 1 800 (одна тисяча вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок їхнього представника, пана М. Тарахкала;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СІВКА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SIVKA v. UKRAINE)
(заява № 46247/15)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

Інформацію про реєстрацію заявниці з 2005 року як фізичної особи – підприємця та постанову суду 2008 року про припинення її підприємницької діяльності було належним чином внесено до відповідного державного реєстру.

У 2012 році заявниця звернулася до держави щодо пенсії за віком за схемою дострокового виходу на пенсію. У своїй заяві про призначення пенсії, у відповіді на запитання «На сьогодні: працює/не працює» заявниця вказала «не працюю». У незазначену дату її заяву було схвалено. Заявниця отримувала щомісячну пенсію у зв'язку з достроковим виходом на пенсію до липня 2013 року, коли після досягнення встановленого законом пенсійного віку ця пенсія автоматично стала стандартною пенсією за віком.

У квітні 2014 року, переглянувши справу заявниці, Пенсійний фонд України (далі – Пенсійний фонд) виявив реєстрацію заявниці як фізичної особи – підприємця, що, на його думку, позбавляло заявницю права на дострокову пенсію. У зв'язку з цим у травні того ж року Пенсійний фонд ухвалив рішення про утримання переоплати у розмірі 10 511,35 українських гривень (приблизно 655 євро на момент подій) – загальну суму всіх виплат, сплачених заявниці за схемою дострокового виходу на пенсію.

У листопаді 2014 року заявниця подала адміністративний позов проти Пенсійного фонду, в якому доводила, що її підприємницька діяльність була давно припинена; з липня 2006 року вона не отримувала від неї жодного доходу і була безробітною; що ці факти мали б бути відомі органам державної влади; що у формулярі заяви на призначення пенсії запитувалося лише працює вона, чи ні, і вона не була зобов'язана повідомляти Пенсійний фонд про свою реєстрацію як фізичної особи – підприємця. Суд першої інстанції ухвалив постанову на користь заявниці, вказавши на відсутність ознак зловживання з її боку. Проте Вінницький апеляційний адміністративний суд, постанову якого залишив без змін Вищий адміністративний суд України, скасував постанову суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову заявниці.

Станом на 01 липня 2018 року утримання з пенсії заявниці завершилося у зв'язку з повним стягненням суми заборгованості.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, що рішення про утримання оскаржуваних сум з її пенсії порушило її право на мирне володіння майном, а також, що національні суди не провели належної оцінки її справи. Європейський суд дійшов висновку, що скарги заявниці підлягають розгляду лише на підставі статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши всі надані йому матеріали, Європейський суд повторив, що не повинен визначати, чи була заявниця зобов'язаною повідомляти Пенсійний фонд про свій неактивний підприємницький статус, і чи недотримання цього зобов'язання позбавило її права на дострокову пенсію. Питання такого характеру належать до виключної компетенції національних судів.

Водночас Європейський суд зауважив, що має сумніви, що національні суди належним чином розглянули аргумент заявниці, що формуляр заяви про призначення пенсії не містив жодних запитань стосовно її підприємницького статусу, і вона не була зобов'язана повідомляти про нього, що, як наслідок, спричинило нівелювання спроби заявниці домогтися належного розгляду її позовної заяви.

У контексті наведених обставин Європейський суд зазначив, що судовий розгляд спору не був ефективною процесуальною гарантією для цілей статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд дійшов висновку, що втручання у право заявниці було непропорційним і вона була зобов'язана нести індивідуальний та надмірний тягар, та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 656 (шістсот п'ятдесят шість) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди;

(ii) 2 000 (дві тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МАРКУШ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MARKUSH v. UKRAINE)
(Заяви № 37358/21)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

У серпні 2006 року Верховна Рада України (далі – ВРУ) призначила заявницю на посаду судді Конституційного Суду України (далі – КСУ).

24 лютого 2014 року ВРУ ухвалила Постанову про звільнення заявниці та інших суддів КСУ, призначених за квотою ВРУ, за порушення присяги судді у зв'язку з їх участю в ухваленні рішення КСУ від 30 вересня 2010 року.

У березні 2014 року заявниця оскаржила своє звільнення до Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ). 26 червня 2017 року ВАСУ визнав незаконною Постанову ВРУ від 24 лютого 2014 року у частині щодо звільнення заявниці, але відмовив у поновленні її на посаді. ВАСУ дійшов висновку, що ВРУ не дотрималася міжнародних та національних принципів незалежності судової влади, а також порушила встановлений порядок звільнення суддів КСУ.

У липні 2017 року заявниця та ВРУ звернулася до Верховного Суду України з апеляційною скаргою. Після судової реформи справу було передано на розгляд нового Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду (далі – КАС ВС), який скасував постанову ВАСУ та повернув справу на новий розгляд до КАС ВС (у складі іншої колегії суддів).

24 липня 2019 року КАС ВС ухвалив рішення не на користь заявниці, визнавши, що ВРУ діяла в межах своїх повноважень та в порядку, передбаченому Конституцією України та законами України.

Заявниця подала апеляційну скаргу до Великої палати Верховного суду, яка остаточною ухвалою від 20 січня 2021 року внесла зміни до обґрунтування рішення КАС ВС від 24 липня 2019 року та встановила, що КСУ під час ухвалення рішення від 30 вересня 2010 року діяв із перевищенням повноважень, а участь заявниці в ухваленні цього рішення та наслідки такої участі були несумісними з її присягою судді.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що її право на повагу до приватного життя було порушено у зв'язку з незаконним звільненням та за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що її право на вмотивоване рішення суду не було дотримано в її справі. Заявниця також скаржилася за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що її справу не розглянув «незалежний та безсторонній суд, встановлений законом»; вона була позбавлена можливості скористатися процесуальними гарантіями справедливого судового розгляду; та у її справі не було дотримано принципу юридичної визначеності.

Розглянувши скарги заявниці, Європейський суд зауважив, що ситуація заявниці та рішення національних судів у її справі є майже ідентичними обставинами, розглянутими у справах «Овчаренко та Колос проти України» та «Головін проти України».

У зазначених рішеннях Європейський суд встановив порушення статті 8 Конвенції, постановивши, що: нормативно-правова база щодо питання, яка поведінка судді КСУ становитиме «порушення присяги судді» згідно з українським законодавством, не мала необхідної чіткості та передбачуваності, а рішення на національному рівні, в яких було застосовано це законодавство у справах заявників, не були достатньо вмотивованими; та заявники були звільнені саме у зв'язку з результатами їхнього голосування на користь рішення КСУ від 30 вересня 2010 року, і не було достатнього роз'яснення щодо питання, чи слід було тлумачити функціональний імунітет суддів КСУ, який звільняє їх від відповідальності за результати їхнього голосування в цьому суді, як це закріплено у статті 28 Закону України «Про Конституційний Суд України», як такий, що обмежував сферу відповідальності цих суддів за порушення їхньої присяги судді.

У зазначених рішеннях Європейський суд також встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, постановивши, що рішення національних судів у справах заявників не були достатньо вмотивованими щодо питання, чи було їхнє звільнення сумісним з конституційними гарантіями незалежності судової влади, у тому числі питання функціонального імунітету суддів КСУ, який обмежував обсяг їхньої відповідальності за результати їхнього голосування.

Європейський суд дійшов висновку, що наведені висновки однаково стосуються скарг заявниці за пунктом 1 статті 6 та статтею 8 Конвенції та констатував порушення цих положень Конвенції.

Щодо інших скарг заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд зазначив, що він уже розглянув основні юридичні питання, порушені у цій справі, і немає потреби у розгляді решти скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скаргу за статтею 8 Конвенції та скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо права на вмотивоване рішення суду;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
4. *Постановляє*, що немає потреби розглядати прийнятність та суть решти скарг заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції;
5. *Постановляє*, що встановлення порушення становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, зазнаної заявницею;
6. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може їй нараховуватися, в якості компенсації судових та інших витрат; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БІЛОУС ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BILOUS v. UKRAINE)

(заява № 28541/20)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

Заявник володів двома земельними ділянками для ведення особистого селянського господарства у 2005 та 2008 роках.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відсутність обґрунтування в рішеннях національних судів та ігнорування ними його доречних аргументів та за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на визнання недійсним права власності без надання компенсації. Європейський суд вказав, що ці скарги підлягають розгляду лише за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Європейський суд зазначив, що у керівній справі «Дроздик та Мікула проти України» (Drozdyk and Mikula v. Ukraine, заяви № 27849/15 та № 33358/15, пункти 49 та 52, від 24 жовтня 2024 року) Суд уже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, що розглядаються у цій справі.

Розглянувши скарги заявника Європейський суд дійшов висновку, що втручання у майнові права заявника поклато на нього непропорційний тягар з огляду на відсутність національного законодавства, яке б гарантувало грошову або будь-яку іншу форму відшкодування будь-якої шкоди. Європейський суд наголосив, що позбавлення власності без виплати суми, обґрунтовано пов'язаної з її вартістю, зазвичай становитиме непропорційне втручання, а повна відсутність відшкодування шкоди може вважатися виправданою за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції лише за виняткових обставин.

З огляду на зазначене, Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з визнанням недійсним права власності без надання компенсації;

3. *Постановляє*, що:

(a) держава-відповідач повинна забезпечити належними засобами та протягом розумного строку повне повернення прав власності заявнику на витребуване майно (у тому числі шляхом повторного відкриття провадження на національному рівні, якщо це можливо), або надати відшкодування у грошовій формі (розраховане відповідно до національних вимог щодо оцінки майна та практики Суду) або надати йому рівнозначне майно;

(b) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(c) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТОВ «БАСАРІ» ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BASARI, TOV v. UKRAINE)

(Заява № 78121/16)

Стислий виклад рішення від 20 листопада 2025 року

У 2001 році Одеська міська рада передала в оренду підприємству «К.» земельну ділянку площею близько 2 900 квадратних метрів у центрі м. Одеса для реконструкції території та будівництва підземного паркінгу. Після цього органи державної влади видали та затвердили різні документи, що підтверджували дозвіл підприємства «К.» на проведення будівництва. У лютому 2014 року органи державної влади видали підприємству «К.» декларацію, яка засвідчувала готовність новозбудованого приміщення до експлуатації.

Пізніше, у 2014 році, підприємство «К.» передало приміщення двом особам, Ч. та Д., які були інвесторами будівельного проєкту, і які, своєю чергою, передали приміщення підприємству-заявнику в якості їхнього внеску до його статутного капіталу. У вересні 2014 року підприємству-заявнику було видано свідоцтво про право власності на всі приміщення, які становили підземний паркінг.

Тим часом, у декількох провадженнях, ініційованих різними сторонами, суди мали вирішити питання щодо законності декларації про завершення робіт від лютого 2014 року. Зрештою, щодо цього питання було ухвалено три протилежні рішення.

Перше провадження. У лютому 2015 року Одеська міська рада подала позов до підприємства «К.» та підприємства-заявника з метою визнання будівництва паркінгу незаконним, скасування права власності на нього і визнання прав за територіальною громадою. У січні 2016 року Одеський апеляційний господарський суд задовольнив позовні вимоги міської ради та скасував право власності підприємства-заявника на паркінг, по суті встановивши, що відповідне приміщення було самовільною забудовою. У травні 2016 року Вищий господарський суд України залишив зазначену постанову без змін.

Друге провадження. Доки згадане провадження щодо скасування права власності ще тривало, підприємство-заявник «реконструювало» спірне приміщення, перетворивши його на підземний торговий центр загальною площею майже 6 000 квадратних метрів, отримало нову декларацію, яка засвідчувала готовність цього «реконструйованого» приміщення до експлуатації, та зареєструвало право власності на нього. Підприємство-заявник здавало в оренду приміщення як окремі торгові приміщення.

У квітні 2016 року міські органи влади подали господарський позов до Господарського суду Одеської області, вимагаючи визнання недійсним нового права власності підприємства-заявника на «реконструйоване» приміщення та повернення земельної ділянки територіальній громаді. У травні 2016 року, за заявою міських органів влади в межах згаданого господарського провадження, суд ухвалив вжити захід забезпечення позову та заборонив проведення будь-яких реєстраційних дій щодо спірного приміщення. Підприємство-заявник оскаржило цей захід забезпечення позову, проте безуспішно. Це провадження усе ще триває.

У січні 2019 року, в межах другого провадження, міські органи влади подали ще одну заяву про забезпечення позову, вимагаючи «заборонити користування» спірним приміщенням підприємству-заявнику або «будь-яким іншим особам». Наступного дня Господарський суд Одеської області задовольнив зазначену заяву. Сторони не були присутні у засіданні, а в ухвалі суду зазначалося, що ухвала про забезпечення позову була постановлена згідно зі статтею 140 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), яка передбачала, що заяви про забезпечення позову розглядалися протягом двох днів без повідомлення учасників справи.

У жовтні 2019 року за апеляційною скаргою підприємства-заявника Південно-західний апеляційний господарський суд скасував згадану ухвалу, встановивши, що захід забезпечення, який вимагався, по-перше, не стосувався предмета позову чи виконання можливого майбутнього рішення суду у справі, а, по-друге, по суті призвів до припинення комерційної діяльності підприємства-заявника та інших осіб. Згадана постанова апеляційного суду була залишена без змін Верховним Судом.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) підприємство-заявник стосовно подій першого провадження скаржилося за статтею 6 Конвенції на порушення принципу юридичної визначеності, оскільки (i) положення законодавства стосовно вимоги оформлення сервітуту шляхом його реєстрації, на яке посилалися суди, не було достатньо чітким та передбачуваним, а відповідні процедури на той момент не існували, а (ii) суди не врахували висновки з попередніх судових рішень, а саме від 30 травня 2007 року, 30 липня 2014 року та 24 березня 2015 року, а тому розглянули повторно ті самі питання. Воно також скаржилося за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, що скасування його права власності на паркінг було незаконним (посилаючись, головним чином, на ті самі аргументи, що

були наведені раніше за статтею 6 Конвенції) та непропорційним, оскільки йому не було надано жодного відшкодування шкоди за це. Щодо подій другого провадження підприємство-заявник скаржилося до Європейського суду за статтею 6 Конвенції, що тривалість другого провадження була необґрунтовано надмірною, а також що другий захід забезпечення позову був застосований несправедливо та усупереч принципу рівності сторін, оскільки підприємство-заявника не було повідомлено про заяву щодо цього заходу та воно було позбавлено можливості висловити коментарі у зв'язку з цим; за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, що другий захід забезпечення позову призвів до повного припинення його комерційної діяльності та подальшої втрати прибутку, що становило непропорційне втручання в його право на мирне володіння своїм майном, а також у зв'язку з неможливістю отримання відшкодування шкоди після скасування ухвали про застосування заходу забезпечення позову як незаконного.

З огляду обставин справи Європейський суд дійшов висновку, що частина заяви стосовно першого провадження є явно необґрунтованою, та відхилив її на підставі пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

Розглянувши скарги підприємства-заявника на надмірну тривалість другого провадження Європейський суд зауважив, що відповідне провадження розпочалося у квітні 2016 року та досі розглядається судом першої інстанції, тобто вже понад дев'ять років. Європейський суд зазначив, що навіть з урахуванням законних періодів зупинення та тих затримок, які могли виникнути внаслідок дій самого підприємства-заявника, такий тривалий розгляд справи не може вважатися розумним. З огляду на обставини справи Європейський суд дійшов висновку, що тривалість другого провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» та констатував порушення статті 6 Конвенції.

Щодо скарг підприємства-заявника на незаконність застосування другого заходу забезпечення позову Європейський суд наголосив, що національне законодавство чітко передбачає, що заяви про забезпечення позову, як правило, розглядаються без повідомлення сторін або проведення засідання, і лише у виняткових випадках за потреби додаткових пояснень відповідача суд може призначити засідання та викликати сторони.

Європейський суд також зазначив, що у цій справі підприємство-заявника не було повідомлено про другу заяву про забезпечення позову, подану міськими органами влади, йому не було надано її копію, а також не було проведено засідання. У матеріалах справи ніщо не свідчить, що друга заява про забезпечення була якоюсь мірою терміною або спровокованою діями підприємства-заявника чи будь-якими іншими подіями на той конкретний момент. Крім того, як пізніше було встановлено в апеляційному порядку, захід забезпечення позову, який запитувався, – загальна заборона на користування приміщенням – не мав жодного стосунку до предмета спору або виконання можливого рішення суду на користь позивача в майбутньому.

Європейський суд дійшов висновку, що за обставин цієї справи процедура застосування другого заходу забезпечення позову, яка не була очевидно терміною, але спричинила далекосяжні наслідки для комерційної діяльності підприємства-заявника, мала забезпечити повідомлення підприємства-заявника про цю заяву та надання йому можливість подати коментарі. Цей висновок не змінюється у зв'язку тим фактом, що підприємство-заявник змогло успішно оскаржити ухвалу про застосування відповідного заходу забезпечення позову, особливо враховуючи, що апеляційний суд скасував цей захід лише через дев'ять місяців. Отже, було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скарги підприємства-заявника за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, Європейський суд зауважив, що у цій справі захід забезпечення позову було застосовано на підставі положень ГПК України. Однак, враховуючи, що такий захід не був обґрунтовано пов'язаний з предметом справи або виконанням рішення суду, яке могло бути ухвалене в майбутньому на користь позивача, а також беручи до уваги, що до підприємства-заявника вже було застосовано інший захід забезпечення позову, який забороняв йому вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо спірного приміщення, Європейський суд висловив сумнів щодо законності застосування другого заходу забезпечення позову.

Європейський суд зазначив, що хоча застосований у цій справі захід не становив арешт майна як такий, його наслідки можна було порівняти з арештом майна, і за своїм характером він був суворим та обмежувальним заходом. Європейський суд також наголосив на тому, що другий захід забезпечення позову діяв протягом дев'яти місяців (до його скасування 02 жовтня 2019 року), але підприємство-заявник, ймовірно, залишалося в ситуації невизначеності ще протягом декількох місяців – аж до ухвалення постанови Верховного Суду від 17 лютого 2020 року.

Щодо можливості отримати відшкодування Європейський суд зауважив, що стаття 146 ГПК України передбачає, що позов про відшкодування шкоди, завданої внаслідок застосування заходів забезпечення позову, може бути поданий лише у випадку залишення основного позову без розгляду або повної чи часткової відмови у задоволенні позову. Проте, враховуючи, що основне провадження усе ще перебуває

на розгляді місцевого суду через дев'ять років після його порушення без ухвалення будь-якого рішення по суті, Європейський суд зазначив, що не розуміє, як підприємство-заявник могло б змістовно скористатися цим юридичним механізмом. З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що за обставин цієї справи на підприємство-заявника було покладено надмірний тягар, та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятними скарги підприємства-заявника щодо другого провадження та другого заходу забезпечення позову, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 6 Конвенції у зв'язку з тривалістю другого провадження;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 6 Конвенції у зв'язку з другим заходом забезпечення позову;
4. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції у зв'язку з другим заходом забезпечення позову;
5. *Відхиляє* вимоги підприємства-заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГОРАНІН ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GORANIN v. UKRAINE)
(Заява № 15981/17)

Стислий виклад рішення від 16 жовтня 2025 року

Справа стосується подій, пов'язаних із масовими акціями протесту в Україні в період з листопада 2013 до лютого 2014 роки, які узагальнено називають «Євромайданом» та/або «Майданом».

Заявник стверджував, що зазнав жорстокого поводження працівників міліції та отримав тілесні ушкодження під час його затримання 21 березня 2014 року, тримання під вартою та перевезення 22 березня 2014 року. Отримані ним ушкодження були належним чином задокументовані лікарями при виписці з лікарні.

09 квітня 2015 року було розпочато розслідування за скаргами заявника на жорстоке поводження, однак йому було відмовлено у визнанні потерпілим в межах цього провадження. Після цього, провадження неодноразово закривалось та поновлювалося. За інформацією Уряду провадження станом на 26 березня 2024 року тривало. Заявник заперечив і стверджував, що провадження було закрито 30 березня 2018 року.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке з ним поводження працівників міліції та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зауважив, що розслідування на національному рівні не відображало серйозних зусиль щодо встановлення фактів і походження тілесних ушкоджень заявника, зокрема, заявнику було відмовлено у наданні статусу потерпілого, а постанови про закриття кримінального провадження неодноразово скасовувались. Посилаючись на рішення у справі «Каверзін проти України» Європейський суд встановив, що ця справа є ще одним таким прикладом непроведення оперативного та ретельного розслідування та констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Європейський суд також зауважив, що держава не надала пояснень щодо походження тілесних ушкоджень заявника, які він отримав перебуваючи під контролем працівників міліції 21 і 22 березня 2014 року. Європейський суд встановив, що заявника було піддано нелюдському та такому, що принижує гідність, поводженню та дійшов висновку, що жодного ефективного офіційного розслідування його скарг не було. Європейський суд констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено матеріальний та процесуальний аспекти статті 3 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:
 - (а) (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 15 000 (п'ятнадцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що можуть нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ФЕДЮКІНА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF FEDYUKINA v. UKRAINE)
(заява № 42906/18)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

Чоловік заявниці отримав вогнепальне поранення під час протестів, що тривали з 21 листопада 2013 року до 21 лютого 2014 року та зазвичай називаються «Євромайданом» та/або «Майданом».

18 лютого 2014 року було порушено кримінальне провадження за фактом його смерті, однак 07 березня 2014 року провадження було закрито на підставі Закону України «Про недопущення переслідування та покарання осіб з приводу подій, які мали місце під час проведення мирних зібрань, та визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України».

27 грудня 2018 року, за заявою заявниці, Печерський районний суд міста Києва скасував постанову від 07 березня 2014 року, зазначивши, що розслідування було неповним і жодних слідчих дій, спрямованих на встановлення осіб, відповідальних за смерть чоловіка заявниці, проведено не було, та зобов'язав органи державної влади відновити розслідування.

Надалі розслідування у справі смерті чоловіка заявниці було об'єднано з іншим поточним розслідуванням, яке охоплювало ширше коло передбачуваних кримінальних правопорушень, вчинених щодо працівників правоохоронних органів під час подій на Майдані. Хоча, за твердженнями Уряду, у межах цього провадження було проведено понад 1 500 слідчих та процесуальних дій, не зазначалося, чи стосувалися вони безпосередньо смерті чоловіка заявниці, а відомості про проведення будь-яких подальших слідчих дій у цій частині відсутні.

У 2021 році заявниця двічі клопотала про доступ до матеріалів провадження, але їй було відмовлено у задоволенні клопотання в обох випадках. Хоча ці відмови скасував суд, заявниці не було надано доступ, про який вона клопотала.

Станом на 26 березня 2024 року розслідування все ще тривало.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 2 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неефективне розслідування смерті її чоловіка.

Розглянувши скаргу заявниці, Європейський суд наголосив, що не кожне розслідування обов'язково має бути успішним або дійти висновку, який збігається з викладом подій скаржника, проте воно, у принципі, має бути здатним призвести до встановлення фактів справи, а якщо твердження виявляться правдивими – до встановлення та покарання винних осіб.

Європейський суд зазначив, що у цій справі розслідування характеризувалися різними недоліками та зауважив, що не було надано жодної інформації щодо будь-яких конкретних слідчих дій, проведених у зв'язку зі справою заявниці після відновлення розслідування у 2018 році. Станом на 26 березня 2024 року, тобто через понад десять років після смерті чоловіка заявниці, розслідування усе ще тривало.

Європейський суд також звернув увагу, що заявниці неодноразово відмовляли в доступі до матеріалів справи, а тому вона не мала реальної можливості брати участь у провадженні, спрямованому на встановлення обставин смерті її чоловіка.

Європейський суд дійшов висновку, що не було проведено ефективного офіційного розслідування смерті чоловіка заявниці та констатував порушення статті 2 Конвенції.

Щодо скарги за статтею 13 Конвенції Європейський суд вирішив, що розглянув основні юридичні питання, порушені у цій справі, і немає потреби ухвалювати окреме рішення щодо питання прийнятності та суті пов'язаних скарг заявниці за статтею 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятною скаргу заявниці за статтею 2 Конвенції;
2. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 2 Конвенції;
3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги за статтею 13 Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

- (i) 12 000 (дванадцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 1 000 (одна тисяча) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат; остання сума має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок, вказаний паном А. Журавлем;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МІЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MISHCHENKO v. UKRAINE)

(Заява № 10415/16)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

Заявника неодноразово визнавали винним у незаконному зберіганні наркотичних засобів та крадіжці. Зокрема, 17 лютого 2014 року його визнали винним у крадіжці та призначили покарання у виді двох років обмеження волі.

20 листопада 2014 року вироком Полонського районного суду заявника визнано винним у двох епізодах крадіжки, проникненні до приміщення та у спробі передачі наркотичних засобів до установи виконання покарань та обрано покарання у виді трьох років позбавлення волі, яке надалі збільшено до восьми років позбавлення волі з урахуванням невідбутої частини покарання за попереднім вироком від 17 лютого 2014 року. Апеляційний суд Хмельницької області та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишили вирок без змін.

Визнаючи заявника винним, суди посилалися на показання свідків та речові докази, зокрема на зроблені під час негласних слідчих дій записи його телефонних розмов.

В апеляційній скарзі заявник поставив під сумнів автентичність записів телефонних розмов, зроблених під час негласних слідчих дій, аргументуючи це тим, що не пам'ятав тих розмов. Він також стверджував, що записи телефонних розмов були отримані без дозволу суду.

У відповідь на запит апеляційного суду було повідомлено, що 13 травня та 5 червня 2014 року слідчий суддя санкціонував проведення негласних слідчих дій. Однак додаткову інформацію не надано через «засекречений» характер ухвал, які не були розкриті ні заявнику, ні судам, що розглядали справу. Апеляційний суд вважав отриману інформацію достатньою для відхилення твердження заявника про те, що оскаржувані заходи були незаконними.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що втручання у його право на повагу до приватного життя було незаконним. Заявник поставив під сумнів існування судових ухвал від 13 травня та 05 червня 2014 року, які санкціонували негласне перехоплення його телефонних розмов. Він також скаржився за пунктами 1 та 2 статті 6 Конвенції, що не розглянувши судові ухвали про надання дозволу на запис його телефонних розмов під час негласних слідчих дій та посилаючись на ці записи під час визнання його винним, національні суди підірвали справедливість судового розгляду його справи. Європейський суд дійшов висновку, що ця скарга підлягає розгляду лише за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 8 Конвенції, Європейський суд погодився, що заходи з перехоплення телефонних розмов заявника становили втручання у здійснення його права. Європейський суд виходив з припущення, що оскаржувані заходи мали законну підставу у національному законодавстві.

Європейський суд зазначив, що з наявних у цій справі матеріалів вбачається, що судам, які розглядали кримінальне провадження щодо заявника, було відмовлено у доступі до відповідних ухвал про санкціонування проведення негласних слідчих дій лише на тій підставі, що вони були «засекречені». Європейський суд також вважає правдоподібним твердження заявника про те, що він також ніколи не бачив цих ухвал. Крім того, через ненадання Урядом копій відповідних ухвал Європейському суду, він не міг змоги встановити їхній зміст.

За таких обставин, Європейський суд дійшов висновку, що Уряд не продемонстрував, що заходи з проведення негласних слідчих дій щодо заявника були санкціоновані в результаті належного та детального судового розгляду, який, зокрема, був результатом встановлення балансу між відповідними конкуруючими інтересами, як того вимагає Конвенція та застосовне національне законодавство, та констатував порушення статті 8 Конвенції.

Щодо скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд наголосив, що хоча відповідний доказ був отриманий з порушенням статті 8 Конвенції, його використання національними судами автоматично не тягне за собою порушення статті 6 Конвенції. На підставі наявних матеріалів, Європейський суд дійшов висновку, що загальна справедливість судового розгляду не була безповоротно підірвана визнанням допустимим оскаржуваного доказу, а, отже, не було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. «Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено статтю 8 Конвенції;
3. Постановляє, що не було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
4. Постановляє, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 1 200 (одна тисяча двісті) євро, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ПЕТЕДЖИСЬВ ТА БОНДАР ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF PETEDZHYYEV AND BONDAR v. UKRAINE)
(Заяви № 60318/21 та № 52156/22)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на покарання у виді довічного позбавлення волі без перспективи звільнення. У заяві № 60318/21 після повідомлення про його справу заявник додатково стверджував, що новий механізм умовно-дострокового звільнення порушував статтю 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції, оскільки він не передбачає безпосереднього звільнення засуджених до довічного позбавлення волі, як у більшості держав-членів, а лише заміну покарання у виді довічного позбавлення волі на покарання у виді позбавлення волі на визначений строк.

Розглянувши скарги заявників за статтею 3 Конвенції, Європейський суд нагадав, що у керівній справі «Петухов проти України (№ 2)» (*Petukhov v. Ukraine (no. 2)*, заява № 41216/13, від 12 березня 2019 року) Суд уже встановлював порушення щодо питань, аналогічних тим, що розглядаються у цій справі. У керівній справі «Медвідь проти України» (*Medvid v. Ukraine*), заява № 7453/23, від 10 жовтня 2024 року) Суд також встановив, що така ситуація невизначеності з відсутністю будь-яких чітких та реалістичних перспектив дострокового звільнення зберігалася до 03 березня 2023 року – дати, коли новий механізм умовно-дострокового звільнення повноцінно запрацював та надав заявникам реальну можливість, щоб їхні вироки про обрання їм покарання у виді довічного позбавлення волі були переглянуті у чітко визначені терміни та за чітких умов.

Розглянувши всі надані йому матеріали, Європейський суд констатував порушення статті 3 Конвенції з відповідних дат ухвалення остаточного вироку заявникам про обрання їм покарання у виді довічного позбавлення волі до 03 березня 2023 року. Водночас, Європейський суд визнав частину скарг заявників щодо періоду після 03 березня 2023 року явно необґрунтованою та відхилив на підставі пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги заявника у заяві № 60318/21 Європейський суд посилаючись на свою практику в згаданій керівній справі «Медвідь проти України» відхилив її на підставі пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовану.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги щодо неможливості скоротити покарання у виді довічного позбавлення відповідно до статті 3 Конвенції у зв'язку з періодом тримання заявників під вартою з дати ухвалення остаточного вироку про обрання покарання у виді довічного позбавлення волі до 03 березня 2023 року, а решту скарг у заявах – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з періодом тримання заявників під вартою з дати ухвалення остаточного вироку про обрання покарання у виді довічного позбавлення волі до 03 березня 2023 року;
4. *Постановляє*, що встановлення порушення само собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої могли зазнати заявники».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ІВЧЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF IVCHENKO v. UKRAINE)
(Заява № 10095/24)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідного кримінального провадження була несумісною з вимогою «розумного строку» та у нього не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника і відповідних органів державної влади, а також важливість предмета спору для заявника.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку», а заявник не мав у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінального провадження та відсутністю ефективного засобу юридичного захисту для її оскарження;
3. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЯЦУН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF YATSUN AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заяви № 61401/15 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Європейський суд відхилив клопотання Уряду про вилучення заяви № 61401/15 з реєстру справ на підставі поданої ним односторонньої декларації та відповідно продовжив розгляд справи.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Відхиляє* клопотання Уряду про вилучення заяви № 61401/15 з реєстру справ відповідно до пункту 1 статті 37 Конвенції на підставі поданої ним односторонньої декларації;
3. *Оголошує* заяви прийнятними;
4. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОРНІЄЦЬ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KORNIYETS AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 2599/16 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 10 липня 2025 року

Щодо першого заявника у червні 2015 року було порушено кримінальне провадження за фактом вчинення пов'язаного з корупцією правопорушення. Апеляційний суд міста Києва дав дозвіл на проведення негласних слідчих дій, які проводилися у період з 27 червня до 05 липня 2015 року.

05 липня 2015 року слідчий Генеральної прокуратури України провів «невідкладний» обшук будинку першого заявника у присутності понятих. Наступного дня слідчий звернувся до суду з ретроспективним клопотанням про проведення обшуку. Того ж дня Печерський районний суд міста Києва, посилаючись, головним чином, на аргументи слідчого і результати обшуку, а також на статті 223 і 234 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), ретроспективно надав дозвіл на проведення обшуку. Розгляд відбувся за відсутності першого заявника та його захисника, ухвала оскарженню не підлягала.

Кримінальне провадження щодо першого заявника досі триває в суді першої інстанції.

Щодо другої заявниці у квітні 2015 року було порушено кримінальне провадження за фактом пов'язаного з корупцією. 29 липня 2015 року працівники УМВС України в Полтавській області обшукали автомобіль та будинок другої заявниці. Наступного дня слідчий звернувся до суду з ретроспективним клопотанням про проведення обшуку. 31 липня 2015 року Октябрський районний суд міста Полтави задовольнив клопотання слідчого на підставі статей 233 і 234 КПК України. Розгляд справи проводився за відсутності другої заявниці та її захисника, а ухвала оскарженню не підлягала.

Згідно з твердженнями другої заявниці, під час обшуку вона зазнала жорстокого поводження з боку працівників поліції та була госпіталізована. Згодом їй поставили діагноз: транзиторна ішемічна атака, закрита черепно-мозкова травма та забій правої вушної раковини. Додаткова судово-медична експертиза підтвердила, що заявниця отримала забій правої вушної раковини.

31 липня 2015 року друга заявниця подала заяву до відділу УМВС, поскаржившись на незаконність проведення обшуку, а також на жорстоке поводження з нею під час обшуку. Провадження за її скаргами неодноразово відкривалося та закривалося без проведення належного розслідування. У вересні 2022 року провадження було закрито у зв'язку з відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення, яке заявниця не оскаржувала.

Щодо третього та четвертого заявників, то 25 серпня 2015 року працівники міліції затримали третього заявника за підозрою здійснення ним пострілів у багатоквартирному будинку та застосували до нього кайданки. Потім вони супроводили його до квартири (далі – перша квартира) та провели «огляд», в ході якого була виявлена вогнепальна зброя та боєприпаси. Свідки чи інші особи присутні не були. Протоколу складено не було.

Пізніше того вечора було проведено офіційний обшук першої квартири згідно з положеннями КПК України та обшук іншої квартири (далі – друга квартира), у якій проживав третій заявник з своєю дружиною (четверта заявниця).

26 серпня 2015 року слідчий звернувся до суду з ретроспективними клопотаннями про проведення обшуку першої та другої квартир. 26 серпня 2015 року обшуки обох квартир, проведені 25 серпня 2015 року, були ретроспективно легалізовані двома окремими ухвалами суддів Шевченківського районного суду міста Києва.

Заявники оскаржили ухвали суду про надання дозволу на проведення обшуку в першій квартирі. Апеляційний суд міста Києва та Верховний Суд залишили їхні апеляційну та касаційну скарги без задоволення, оскільки згідно з національним законодавством ухвали суду про легалізацію обшуку, проведеного у зв'язку з невідкладними випадками, оскарженню не підлягали.

Провадження щодо розслідування скарг заявників про вчинення кримінального правопорушення у зв'язку з незаконним «оглядом» першої квартири досі триває.

08 червня 2018 року Вища рада правосуддя (далі – ВРП) розглянула дисциплінарну скаргу заявників щодо судді О.Р., яка легалізувала проведення обшуку у другій квартирі. ВРП встановила, що суддя О.Р. не провела ретельної оцінки клопотання слідчого про надання дозволу на проведення обшуку, зокрема, щодо існування законних підстав для проникнення до другої квартири заявників без ухвали суду. ВРП порушила дисциплінарне провадження щодо судді О.Р., яке завершилося застосуванням дисциплінарного стягнення у виді попередження.

Кримінальне провадження щодо третього заявника перебуває на розгляді у суді першої інстанції. Ніщо не свідчить, що стосовно четвертої заявниці порушувалося яке-небудь кримінальне провадження.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 8 і 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що проведені в їхньому житлі обшуки та вилучення без ухвали суду були незаконними, свавільними та не були необхідними у демократичному суспільстві, і у них не було ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами. Крім того, друга заявниця скаржилася за статтю 3 Конвенції на жорстоке поводження працівників міліції в ході обшуку її житла і непроведення ефективного розслідування зазначеної події. Заявники також висунули різні скарги за статтею 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги заявників за статтею 8 Конвенції Європейський суд зауважив, що згідно із законодавством України можливості оскаржити ухвалу суду про надання дозволу на проведення обшуку, незалежно від того, постановлена вона суддею до обшуку, чи затверджена *ex post facto*, немає. Єдиною можливістю для незалежного органу державної влади перевірити законність проведеного у невідкладному випадку обшуку була ініційована слідчим процедура розгляду *ex post facto* за частиною третьою статті 233 КПК України. Однак відповідне національне законодавство не дозволяло заявникам брати участь у провадженні щодо такого розгляду. Європейський суд зазначив, що за обставин цієї справи, з огляду на відсутність попереднього судового контролю та відсутність у заявника можливості звернутися до суду щодо розгляду законності та обґрунтованості обшуку, процедура перегляду згідно з відповідним національним законодавством, ініційована *ex officio* та проведена *ex parte* без будь-якої можливості для заявника брати у ній участь, не може розглядатися як така, що забезпечує достатні гарантії проти незаконного та свавільного втручання держави.

Щодо ухвал національних судів, якими ретроспективно надано дозвіл на проведення обшуків у заявників, Європейський суд зауважив, що відповідні ухвали, викладені у загальних формулюваннях, які по суті відтворюють клопотання слідчих, переконливо не демонструють, що було здійснено ретельну оцінку обставин кожної справи, зокрема щодо питання про існування законних підстав для проведення обшуків без попередньої ухвали суду про надання дозволу на проведення обшуку, та чи дійсно існували невідкладні випадки, які б виправдовували відповідні обшуки.

Європейський суд дійшов висновку, що заявники були позбавлені належних і ефективних гарантій проти свавілля всупереч вимогам статті 8 Конвенції, а втручання в їх житло не було “згідно із законом”. Європейський суд констатував порушення статті 8 Конвенції у зв'язку з обшуками житла заявників без ухвали суду.

Щодо скарг заявників за статтею 13 Конвенції Європейський суд наголосив, що рішення ВРП від 08 червня 2018 року не призвело до скасування відповідної ухвали суду про легалізацію обшуку, яка залишилася чинною, і не становило засобу юридичного захисту, доступного заявникам для досягнення ефективного розгляду питання законності оскаржуваного заходу.

За таких обставин та посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що заявники не мали ефективного національного засобу юридичного захисту на момент подій, та констатував порушення статті 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 8 Конвенції.

Щодо скарг другої заявниці за статтею 3 Конвенції у зв'язку з жорстоким поводженням, то Європейський суд зауважив, що під час обшуку її житла вона перебувала під контролем працівників міліції та отримала тілесне ушкодження, забій правої вушної раковини, підтверджене медичними документами. Європейський суд також зазначив, що національні суди, які розглядали скарги заявниці на закриття провадження за фактом стверджуваного жорстокого поводження, безпосередньо посилалися на це тілесне ушкодження. Тому немає сумнівів, що національні органи влади були зобов'язані провести ефективно та ретельно розслідування.

Європейський суд зауважив, що Уряд не надав переконливого пояснення щодо походження тілесних ушкоджень заявниці та дійшов висновку, що було порушено статтю 3 Конвенції, оскільки заявниця була піддана нелюдському та такому, що принижує гідність, поводженню.

Щодо скарг заявниці на непроведення ефективного розслідування її тверджень про жорстоке поводження, то Європейський суд зазначив, що таке розслідування тривало понад сім років, неодноразово закривалося та поновлювалося без усунення виявлених судами недоліків. З останньої доступної постанови (від 05 вересня 2022 року) вбачається, що всебічного розслідування тверджень заявниці проведено не було. З огляду на ці серйозні недоліки та загальну тривалість розслідування Європейський суд дійшов висновку, що національні органи влади не виконали свого зобов'язання ефективно розслідувати скарги заявниці на жорстоке поводження, та констатував порушення статті 3 Конвенції за цим пунктом.

Щодо скарг заявників за статтею 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд з огляду на факти справи, доводи сторін і свої попередні висновки дійшов висновку, що він розглянув основні юридичні питання, порушені заявниками, і немає потреби розглядати питання прийнятності та суть решти скарг

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* одноголосно об'єднати заяви;

2. *Оголошує* одноголосно прийнятними скарги за статтею 8 Конвенції щодо незаконності обшуків, проведених у житлі заявників без ухвали суду, та скарги за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного національного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами за статтею 8 Конвенції;

3. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 8 Конвенції щодо всіх заявників;

4. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 8 Конвенції щодо всіх заявників;

5. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 3 Конвенції щодо другої заявниці, пані Тетяни Максимівни Жабо, у зв'язку зі стверджуваним жорстоким поведженням працівників міліції під час обшуку її житла;

6. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 3 Конвенції щодо другої заявниці, пані Тетяни Максимівни Жабо, у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування на національному рівні її твердження про жорстоке поведження працівників міліції;

7. *Постановляє* шістьма голосами проти одного, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суть решти скарг;

8. *Постановляє* одноголосно, що:

(a)упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 500 (п'ятсот) євро другій заявниці в якості відшкодування матеріальної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;

(ii) 5 000 (п'ять тисяч) євро першому заявнику в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;

(iii) 5 000 (п'ять тисяч) євро третьому заявнику в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;

(iv) 5 000 (п'ять тисяч) євро четвертій заявниці в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;

(v) 1 000 (одна тисяча) євро першому заявнику в якості компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися цьому заявнику;

(b)із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

9. *Відхиляє* шістьма голосами проти одного решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «НАЙЄМ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NAYYEM v. UKRAINE)
(Заява № 21174/23)

Стислий виклад рішення від 18 грудня 2025 року

Заявник – політик, який на момент подій був народним депутатом Верховної Ради України.

Згідно з твердженнями заявника та висновками досудового розслідування на національному рівні, у квітні 2018 року в ході суперечки, що виникла внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, заявника побили та декілька разів вдарили по голові група приватних осіб (А., М.-С., М.-А. та У.). У результаті заявник отримав тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості, а саме: закриту черепно-мозкову травму, струс головного мозку, садна та перелом щелепи, у зв'язку з чим він згодом переніс операцію на щелепі. Того самого дня було порушено кримінальне провадження за фактами вчинення хуліганських дій та нанесення заявнику тілесних ушкоджень. Згодом А., М.-С. та У. були висунуті обвинувачення у хуліганстві, тоді як М.-А. – у хуліганстві та нанесенні тілесних ушкоджень заявнику.

У червні 2020 року суд першої інстанції виправдав А., М.-С. та У. щодо вчинення хуліганських дій та відмовив у задоволенні цивільного позову, поданого заявником. Київський апеляційний суд та Верховний Суд у листопаді 2021 року та в березні 2023 року відповідно залишали виправдувальний вирок без змін.

Суди встановили, що сторона обвинувачення не надала документів, які б підтверджували повноваження слідчих та прокурорів проводити кримінальне провадження, і, таким чином, представляти докази, здобуті під час досудового розслідування, та висувати обвинувачення щодо підсудних. У результаті, усі докази, зібрані на стадії досудового розслідування, були визнані недопустимими, а суди постановили, що А., М.-С. та У. не набули статусу обвинувачених. Серед недопустимих доказів були відеозаписи з камер відеоспостереження, протоколи огляду відео, у яких було зазначено, що тілесні ушкодження завдали відповідачі, та висновок судово-медичної експертизи, в якому було детально описано тяжкість тілесних ушкоджень заявника та зазначено, що вони могли бути спричинені подіями, зафіксованими на відеозаписах.

М.-А., який втік з України після події, був оголошений у розшук, а кримінальне провадження щодо нього було зупинено. У вересні 2019 року, невдовзі після того, як він повернувся до України та з'явився на виклик слідчого, йому було обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту. 20 квітня 2021 року кримінальне провадження було закрито у зв'язку із закінченням строку досудового розслідування. Однак 11 жовтня 2021 року Київський апеляційний суд у присутності М.-А. скасував цю постанову та направив справу на новий розгляд. 12 грудня 2022 року його знову було оголошено в розшук за неявку до суду першої інстанції. Кримінальне провадження щодо нього наразі зупинено. Органам державної влади невідомо про його місцеперебування.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 3, 6, 8 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неефективність розслідування жорстокого поводження з ним приватними особами. Європейський суд вирішив, що зазначена скарга підлягає розгляду виключно за статтею 3 Конвенції.

Розглянувши всі надані йому матеріали, Європейський суд не погодився, що визнання доказів недопустимими, у тому числі записів з камер відеоспостереження, не підірвало чесність судового розгляду. Європейський суд зауважив, що оскільки відеозаписи та протоколи, якими було задокументовано їхній огляд, містили об'єктивну інформацію щодо обставин спору та способу завдання тілесних ушкоджень, а тому вони мали вирішальне значення для розгляду справи, враховуючи, що показання заявника та відповідачів принципово суперечили один одному.

Європейський суд виділив, що в кримінальному провадженні щодо А., М.-С. та У. незабезпечення та недотримання належної процедури висунення обвинувачень та збору доказів підірвало ефективне притягнення до відповідальності за стверджені кримінальні правопорушення. Крім того, після повернення справи М.-А. на новий розгляд не було застосовано жодних запобіжних заходів, що зрештою дозволило йому втекти.

Враховуючи наведені міркування, Європейський суд встановив наявність суттєвих недоліків у процесуальній реакції національних органів влади на твердження заявника про жорстоке поводження. Європейський суд, не висловлюючи думки стосовно вини чи невинуватості відповідачів, дійшов висновку, що спосіб, у який кримінально-правові механізми в цілому були застосовані у цій справі, і

який призвів до закриття справи з процесуальних підстав, характеризувався недоліками до такої міри, що це становило порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. «Оголошує заяву прийнятною;
2. Постановляє, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції;
3. Постановляє, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 3 000 (три тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що можуть нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТОМЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TOMENKO V. UKRAINE)
(Заява № 79340/16)

Стислий виклад рішення від 10 липня 2025 року

У 2014 році заявник балотувався кандидатом на дострокових виборах до Верховної Ради України (далі – ВРУ) та був обраний за списком політичної партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність»» (далі – партія) та став заступником голови депутатської фракції цієї партії.

У грудня 2015 року заявник подав Голові ВРУ заяву про вихід з фракції.

25 березня 2016 року партія провела позачерговий з'їзд, під час якого внесла зміни до свого статуту, надавши з'їзду право достроково припинити повноваження народних депутатів «з підстав, передбачених законом». Того ж дня партія позбавила депутатських мандатів заявника і ще одного депутата на підставі пункту 6 частини другої статті 81 Конституції України (з причини їхнього виходу з депутатської фракції політичної партії, за списком якої він обраний).

Це був перший випадок, коли вихід з депутатської фракції призвів до дострокового припинення партією повноважень народного депутата. Хоча на момент подій ще декілька народних депутатів також вийшли з депутатської фракції партії, їхні депутатські повноваження припинено не було.

28 березня 2016 року Центральна виборча комісія, посилаючись на рішення з'їзду партії, оголосила обраними до ВРУ двох інших кандидатів зі списку партії замість заявника та іншого депутата. Того ж дня Голова ВРУ розпорядився припинити виплату заявнику заробітної плати народного депутата.

13 травня 2016 року заявник подав позов до Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ), стверджуючи, що дострокове припинення його депутатських повноважень було незаконним, оскільки Конституція України передбачає таку можливість лише «на підставі закону», якого ухвалено не було. 28 липня 2016 року ВАСУ відмовив у задоволенні позову, визнавши рішення з'їзду партії таким, що відповідає Конституції України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 8 і 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та статтею 3 Першого протоколу до Конвенції, на дострокове припинення його повноважень як народного депутата, а також за статтею 13 Конвенції на відсутність у його розпорядженні ефективного національного засобу юридичного захисту. Європейський суд вирішив, що порушені питання слід розглянути виключно за статтею 3 Першого протоколу до Конвенції.

Розглядаючи скарги заявника, Європейський суд зазначив, що на момент подій у цій справі не існувало нормативно-правової бази, яка б визначала обсяг дискреційних повноважень, наданих політичним партіям згідно з конституційними положеннями, та порядок їхньої реалізації; а також не існувало норм стосовно порядку, якого слід було дотримуватися, або гарантій, які слід було запровадити проти зловживань.

Європейський суд звернув увагу, що незважаючи на багаторазові випадки виходу народних депутатів з депутатської фракції партії, конституційні положення щодо дострокового припинення їхніх повноважень ніколи не застосовувалися на практиці. Серед десяти депутатів, які вийшли з фракції партії, лише двох, а саме, заявника та іншого депутата, було позбавлено мандатів без будь-яких зрозумілих критеріїв для такого вибору. Заявник не міг обґрунтовано передбачити, що його вихід із фракції призведе до припинення його депутатських повноважень.

Крім того, Європейський суд зауважив, що не існувало жодної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала за своєю суттю ефективний захист його пасивного виборчого права від зловживань. Ситуація, коли політична партія фактично мала необмежені дискреційні повноваження вирішувати питання щодо припинення повноважень народного депутата без жодних пояснень та порядку, яких слід було дотримуватися, могла тлумачитися лише як фактичне виключення таких рішень зі сфери дії закону. Це було несумісним з принципом верховенства права. Європейський суд дійшов висновку, що втручання у пасивне виборче право заявника було незаконним.

Європейський суд також взяв до уваги позицію, яку послідовно висловлювала Венеціанська комісія та підтримували ПАРЄ і ОБСЄ/БДПЛ, згідно з якою імперативний мандат або аналогічна практика суперечать принципу вільного та незалежного мандату, який є частиною європейської конституційної традиції. Хоча забезпечення партійної дисципліни є важливою метою, воно не може виправдовувати надання політичним партіям повноважень фактично анулювати результати виборів.

Європейський суд дійшов висновку, що оскаржуваний захід у цій справі був не лише незаконним, але й явно непропорційним та перешкоджав вільному вираженню думки народу у виборі законодавчого органу та констатував порушення статті 3 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* одноголосно заяву прийнятною;

2. *Постановляє* одноголосно, що було порушено статтю 3 Першого протоколу до Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) 3 000 (три тисячі) євро в якості відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися;

(ii) 500 (п'ятсот) євро в якості компенсації судових та інших витрат та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. *Відхиляє* шістьма голосами проти одного решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БІЛКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BILKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 35442/13)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

Гостомельська селищна рада (далі – селищна рада) виділила заявникам, як особам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи та евакуйованим з радіоактивно забрудненої території, земельні ділянки із резервного земельного фонду ради. У 2005 році кожен із заявників отримав державні акти на право власності на земельну ділянку площею 3,2277 га.

У лютому 2012 року прокурор міської прокуратури, діючи в інтересах місцевого управління Державного комітету України по земельних ресурсах, подав цивільний позов до Ірпінського міського суду про скасування зазначених рішень селищної ради та державних актів на право власності. Він стверджував, *inter alia*, що виділені заявникам земельні ділянки раніше були передані у постійне користування сільськогосподарському підприємству «Б». У травні 2012 року суд відмовив у задоволенні позову.

У жовтні 2012 року Апеляційний суд Київської області скасував рішення суду першої інстанції та визнав за підприємством право постійного користування спірними земельними ділянками. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишив рішення апеляційного суду без змін.

У вересні 2016 року селищна рада виділила другому заявнику земельну ділянку площею 0,1 га.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на позбавлення заявників права власності на їхні земельні ділянки у результаті судового провадження, ініційованого проти них прокурором.

Насамперед Європейський суд зазначив, що після смерті третьої заявниці, її донька має законний інтерес у підтриманні розгляду заяви від імені своєї матері, однак з міркувань зручності Європейський суд продовжив посилатися на пані Варвару Михайлівну Козиренко, як на третю заявницю. Європейський суд також вирішив вважати другого заявника таким, що більше не бажає підтримувати розгляд своєї скарги (підпункт «а» пункту 1 статті 37 Конвенції), та вилучив цю частину заяви зі свого реєстру справ.

Розглянувши матеріали справи, Європейський суд зазначив, що втручання у право власності заявників ґрунтувалося на національному законодавстві та переслідувало законну мету, а саме, відновлення юридичної визначеності та захист прав іншого підприємства на постійне користування його земельними ділянками.

Оцінюючи пропорційність такого втручання, Європейський суд наголосив, що заявниці набули земельні ділянки добросовісно, не знаючи, що селищна рада передала їм земельні ділянки, які вже використовувалися підприємством «Б», а тому не повинні були нести всі негативні наслідки помилки, допущеної селищною радою, без будь-якої компенсації чи іншого виду належного відшкодування. Європейський суд також не погодився з твердженням Уряду України, що заявниці мали реальну можливість звернутися до селищної ради з вимогою виділення нових земельних ділянок для компенсації тих, які були у них вилучені.

Таким чином, Європейський суд дійшов висновку, що відсутність будь-якої компенсації за вилучені земельні ділянки наклала непропорційний тягар на заявниць, що призвело до порушення їхнього права на мирне володіння своїм майном, та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Оголошує, що пані Галина Петрівна Ключенок має право продовжити це провадження від імені третьої заявниці;*
2. *Вирішує вилучити заяву щодо другого заявника зі свого реєстру справ;*
3. *Оголошує заяву прийнятною щодо першої та третьої заявниць;*
4. *Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції стосовно першої та третьої заявниць».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОРОЛЬ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOROL AND OTHERS v. UKRAINE)
(заява № 82560/17 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на обмеження у доступі до суду. У заяві № 34051/23 заявник також подав інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що право на доступ до суду, тобто право ініціювати у судах провадження у цивільних справах, є невід’ємним елементом, притаманним праву, закріпленому пунктом 1 статті 6 Конвенції. Це право на доступ не є абсолютним і може підлягати обмеженням, які, однак, не можуть забороняти або скорочувати доступ особи у такий спосіб або такою мірою, щоб сама суть цього права була підірвана

З огляду на всі надані матеріали Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі була порушена сама суть права заявників на доступ до суду та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Щодо інших скарг заявника у заяві № 34051/23, Європейський суд, посилаючись на свою відповідну усталену практику, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, наведених в таблиці у додатку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об’єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв’язку з обмеженнями у доступі до суду;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв’язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
- (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
- (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КОСТЮК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KOSTYUK AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 31762/19 та 5 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних цивільних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників. Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги щодо надмірної тривалості цивільних проваджень та відсутності у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

4. *Постановляє, що:*

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БОЙКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BOYKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 25475/23 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заяві № 37404/23 заявник подав інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника у заяві № 37404/23 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує заяви прийнятними;*
3. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом та відсутністю у національному законодавстві ефективних засобів юридичного захисту;*
4. *Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);*
5. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БЕЛОБОРОДОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BELOBORODOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 19107/13 та 4 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

Заявники трималися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою. Деякі заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду. У заяві № 15142/24 заявник також висунув скаргу за пунктом 1 статті 5 Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявників Європейський суд дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, наведених у таблиці в додатку.

Скаргу заявника за пунктом 1 статті 5 Конвенції у заяві № 12818/24 Європейський суд відхилив на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції, як таку, що не відповідає критеріям прийнятності, передбаченими статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляє жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує об'єднати заяви;*
2. *Оголошує прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою та інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 15142/24 – неприйнятними;*
3. *Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;*
4. *Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);*
5. *Постановляє, що:*
 - (a) *упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
 - (b) *із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ВОРОБІЙОВ ТА ВИХРИСТЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF VOROVYOV AND VYKHRYSTYUK v. UKRAINE v. UKRAINE)
(Заяви № 77542/17 і № 77551/17)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

Мати заявників, пані М., у 1968 році, згідно з радянським законодавством про державний житловий фонд, отримала від місцевих органів влади право найму квартири у м. Полтава. З 1983 року вона проживала в ній зі своєю онукою, пані З., а згодом також із чоловіком останньої, паном З.

У 1993 році, після переходу України від радянського законодавства, пані М. приватизувала зазначену квартиру, вказавши пані З. та пана З. як «квартирантів». Таким чином, пані М. у документах була зазначена як єдина власниця квартири.

У заповіті від 2006 року пані М. залишила квартиру заявникам та пані З., проте у пізнішому заповіті, складеному у 2011 році, квартира була залишена лише заявникам.

Після смерті пані М., пані З. та пан З. подали позов про визнання недійсними свідоцтва про право власності на квартиру 1993 року і заповіту 2011 року. Вони стверджували, що пані М. не мала права приватизувати квартиру одноосібно, оскільки всі троє тривалий час проживали в ній як сім'я.

Після кількох повторних розглядів справи позов було задоволено частково: розпорядження органу приватизації було скасовано, а свідоцтво про право власності пані М. було визнано недійсним. Національні суди встановили, що пані З. та пан З. мали бути включені до процесу приватизації як члени сім'ї пані М.. Проте, на підставі процесуальних норм відмовили в задоволенні вимоги про визнання недійсним заповіту 2011 року.

21 червня 2017 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановив остаточну ухвалу на національному рівні.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) що спосіб, у який національні суди скасували право власності їхньої померлої матері на відповідну квартиру, був несправедливим і позбавив їх можливості успадкувати квартиру після її смерті, як вона зазначила у своєму заповіті.

Розглянувши скарги заявників Європейський суд зауважив, що право на приватизацію квартири належало виключно пані М., яка отримала її у користування ще у 1968 році. Пані З. та пан З. могли брати участь у приватизації лише як члени її сім'ї, однак не мали самостійного права на приватизацію. Скасування права власності пані М. на квартиру, ніяким чином не могло сприяти захисту прав пані З. та пана З., водночас, створило ситуацію, коли квартира фактично перестала належати будь-кому, а її спадкоємці втратили можливість успадкувати її чи будь-яку частку в ній.

Європейський суд дійшов висновку, що національні суди не забезпечили ретельний розгляд справи заявників та не навели належних підстав для рішення про повне скасування права власності їхньої покійної матері на квартиру, що по суті перешкодило їм заявити про свої права на спадщину та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує*: об'єднати заяви;
2. *Оголошує*: заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити кожному заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 8 000 (вісім тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної та моральної шкоди;
 - (ii) 500 (п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА « ДАБИКА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DABYKA AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 40411/23 та 4 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державних установах: «Полтавська установа виконання покарань (№23)» та Сумський слідчий ізолятор.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Вони також висунули інші скарги за положеннями Конвенції. У заяві № 2952/24 заявник також висунув інші скарги за статтею 5 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Європейський суд дійшов висновку, що інші скарги заявників також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, зазначених у таблиці в додатку.

Розглянувши інші скарги у заяві № 2952/24 Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги не відповідають критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 та 35 Конвенції, або не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї та відхилив цю частину заяви № 2952/24 на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою і відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, зазначені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 2952/24 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «НИКОЛАЄВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF NIKOLAYEV v. UKRAINE)

(заява № 54309/20)

Стислий виклад рішення від 06 листопада 2025 року

Заявник, особа з інвалідністю, страждав на пігментну дегенерацію сітківки — вроджене невиліковне захворювання, що призводить до поступової втрати зору та сліпоти. Він неодноразово проходив профілактичне лікування в Інституті очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова.

У липні 2018 року заявнику було пред'явлено обвинувачення у нанесенні тяжких тілесних ушкоджень, що спричинили смерть потерпілого, після чого його взяли під домашній арешт. У липні 2019 року, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, заявник наніс тілесні ушкодження іншій особі, спричинивши перелом черепа, у зв'язку з чим був узятий під варту за рішенням Овідіопольського районного суду.

Прокурор регулярно звертався з клопотаннями про продовження строку тримання заявника під вартою, які суд задовольняв, посиляючись на ризики переховування, впливу на свідків і можливість вчинення нових злочинів, а також на тяжкість обвинувачень. Апеляційний суд погоджувався з цими висновками, вказуючи, що попередній домашній арешт не запобіг повторному злочину. Заявник оскаржив деякі ухвали про продовження строку тримання під вартою. Його апеляційні скарги були подані 17 липня, 07 вересня та 27 листопада 2020 року, а розглянуті 10 вересня, 18 листопада 2020 року та 13 січня 2021 року відповідно.

Під час тримання під вартою заявник неодноразово скаржився на погіршення зору. У 2020–2021 роках його кілька разів оглядали лікарі медичної частини СІЗО та спеціалісти Інституту ім. В.П. Філатова, які підтвердили діагноз і призначили медикаментозне лікування профілактичного характеру. Госпіталізацію не призначали.

У серпні 2021 року заявника було звільнено з-під варти та поміщено під цілодобовий домашній арешт.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на ненадання йому під час тримання під вартою належної медичної допомоги у зв'язку з пігментною дегенерацією сітківки; за пунктом 3 статті 5 Конвенції на, як стверджується, необґрунтовану тривалість тримання його під вартою та за пунктом 4 статті 5 Конвенції на непроведення «оперативного» розгляду його апеляційних скарг на деякі ухвали про продовження строку тримання його під вартою.

Розглянувши скарги заявника за статтею 3 Конвенції Європейський суд зазначив, що під час тримання заявника під вартою не було доведено фактів неналежного надання медичної допомоги, оскільки заявник страждав на невиліковне вроджене захворювання. Європейський суд відхилив цю частину заяви як явно необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що національні суди наводили достатні та обґрунтовані підстави для продовження тримання заявника під вартою, враховуючи тяжкість обвинувачень, ризик учинення нових насильницьких злочинів та зловживання алкоголем. У зв'язку з цим Європейський суд також відхилив цю частину заяви як явно необґрунтовану відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарги заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд зауважив, що апеляційні скарги заявника на ухвали про продовження строку тримання під вартою були розглянуті зі значною затримкою, після того, як термін їхньої дії вже закінчився або мав закінчитися, і жодного належного пояснення для цієї затримки надано не було. У зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційних скарг заявника на ухвали про продовження строку тримання під вартою від 17 липня, 07 вересня та 27 листопада 2020 року Європейський суд констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийнятною скаргу за пунктом 4 статті 5 Конвенції на розгляд апеляційних скарг на ухвали про продовження строку тримання під вартою від 17 липня, 07 вересня та 27 листопада 2020 року, а також оголошує неприйнятними скарги за статтею 3 та пунктом 3 статті 5 Конвенції;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції у зв'язку з непроведенням оперативного розгляду апеляційних скарг заявника на ухвали про продовження строку тримання під вартою від 17 липня, 07 вересня та 27 листопада 2020 року;

3. *Постановляє*, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті скарги за пунктом 4 статті 5 Конвенції щодо розгляду апеляційної скарги заявника на ухвалу про продовження строку тримання під вартою від 04 листопада 2020 року;

4. *Постановляє*, що:

- (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 500 (п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
- (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА « ШТЕФАН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SHTEFAN AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 11922/24 та 12 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 13 листопада 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних кримінальних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Вирішує*, що пані Сучкова, дочка заявника у заяві № 25079/24, має *locus standi* у провадженні;
3. *Оголошує* заяви прийнятними;
4. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень;
5. *Постановляє*, що:
 - (a) держава-відповідач повинна сплатити заявникам упродовж трьох місяців суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РУБЛЬОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF RUBLEV v. UKRAINE)
(Заява № 17368/10)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання його під вартою. Він також висунув інші скарги за положеннями Конвенції.

Розглянувши всі наявні в нього матеріали та з огляду на свою практику Європейський суд встановив, що у цій справі тривалість тримання заявника під вартою була надмірною навіть з вирахуванням періоду, протягом якого заявник відбував призначене судом першої інстанції покарання у виді позбавлення волі, яке було згодом скасовано та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявника, Європейський суд, розглянувши всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах, зазначених у таблиці в додатку.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує*, що пан Євгеній Володимирович Рубльов, батько заявника, має *locus standi* у провадженні;
2. *Оголошує* заяву прийнятною;
3. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЯКИМЧУК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF YAKYMCHUK V. UKRAINE)
(Заява № 26519/16)

Стислий виклад рішення від 11 вересня 2025 року

У 2008–2009 роках Управління служби безпеки України в Рівненській області (далі – УСБУ) в межах досудового розслідування щодо заявниці, яка на той момент працювала суддею Корецького районного суду Рівненської області, здійснювала негласні оперативно-технічні заходи, у зв'язку з підозрами в одержанні нею неправомірної вигоди під час розгляду адміністративних справ. Дозвіл на проведення таких заходів було надано постановами Апеляційного суду Житомирської області від 08 серпня 2008 року та від 07 листопада 2008 року за клопотаннями органів досудового розслідування.

У межах цих заходів правоохоронні органи задокументували два епізоди отримання заявницею грошових коштів. У першому випадку негласна відеозйомка зафіксувала, як заявниця вимагала та отримала хабар у розмірі 51 гривні за звільнення учасника провадження від адміністративного стягнення. У другому випадку зафіксовано на відеозапис передачу заявниці 1 000 гривень від сестри учасника провадження І.П. (далі – І.П.) за розгляд справи без учасника провадження та обрання йому більш м'якого покарання. Крім того, у березні 2009 року І.П. повернула працівникам УСБУ диктофон, який містив запис її розмови з заявницею, на якому заявниця просить І.П. змінити свої показання та сказати, що вона не давала хабар заявниці. Відомості про те, що для такого аудіозапису було отримано судовий дозвіл, відсутні.

Щодо заявниці було відкрито два кримінальні провадження за ознаками отримання хабаря, а записи, отримані на підставі постанови апеляційного суду від 07 листопада 2008 року, стали ключовими доказами у справі. Досудове розслідування тривало понад два роки, під час якого слідчий неодноразово зупиняв провадження, зокрема у зв'язку з хворобою заявниці. Матеріали оперативно-розшукової справи (далі – ОРС), у межах якої проводилися негласні заходи, були засекреченими. У 2011 році обвинувальний акт було скеровано до суду.

Під час судового розгляду виникали питання щодо відсутності у матеріалах справи постанов суду якими санкціонувався проведення оперативно-технічних заходів. Через засекреченість документів та затримки з боку УСБУ відповідні матеріали тривалий час не передавалися до суду. 28 травня 2013 року Нетішинський міський суд Хмельницької області визнав заявницю винною за двома пунктами обвинувачення в одержанні хабаря, обрав їй покарання у виді позбавлення волі на строк п'ять років зі звільненням від відбування покарання протягом одного року й з позбавленням права обіймати посади та займатися діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя та виконанням функцій держави на строк один рік.

Заявниця оскаржила вирок, стверджуючи, що використання оперативно-технічних заходів в її кабінеті було незаконним. Апеляційний суд Хмельницької області (далі – апеляційний суд) у 2013 році частково змінив вирок, однак не надав оцінки законності таких заходів.

У 2014 році Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) скасував рішення апеляційного суду та зобов'язав його перевірити законність застосованих оперативно-технічних заходів. Під час нового розгляду апеляційний суд неодноразово витребував матеріали ОРС, які були передані УСБУ лише наприкінці 2014 року. Апеляційний розгляд справи відбувся після заміни судді, який не мав доступу до державної таємниці. Його замінили іншим суддею, якого призначив заступник голови апеляційного суду без використання автоматизованої системи документообігу, незважаючи на наявність у Положенні про автоматизовану систему документообігу суду, прямої норми про необхідність такого автоматизованого розподілу у разі розгляду матеріалів, що містять державну таємницю. ВССУ залишив без змін ухвалу апеляційного суду.

У квітні 2014 року заявницю було звільнено з посади судді у зв'язку з набранням вироком законної сили. У 2023 році СБУ повідомила, що матеріали оперативно-розшукової справи, на які посилалися національні суди, були знищені відповідно до законодавства.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що негласні аудіозапис та відеозйомка її розмов, проведених в її кабінеті, були незаконними та непропорційними, і вони становили порушення її права на повагу до приватного життя, а національні суди не перевірили законність таких оперативно-технічних заходів, а також, що аудіо запис її розмови з І.П. був незаконним; за пунктом 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням права на справедливий розгляд справи

незалежним та безстороннім судом, встановленим законом та порушенням права на розгляд справи протягом розумного строку; порушення статті 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю у своєму розпорядженні ефективних засобів юридичного захисту стосовно її скарги на надмірну тривалість кримінального провадження та скарги на незаконне втручання в її право на повагу до приватного життя. Заявниця також скаржилася на інші порушення пункту 1 статті 6, підпункту «b» пункту 3 статті 6 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції.

Розглянувши скарги заявниці за статтею 8 Конвенції, стосовно відеозйомки, проведеної працівниками СБУ, Європейський суд зазначив, що апеляційний суд не розглянув питання існування вагомих підстав для засекречення постанов суду, якими було надано дозвіл на негласну відеозйомку, та відмови заявниці в доступі до них. Європейський суд підкреслив, що апеляційний суд обмежив свій юридичний аналіз питань законності та пропорційності втручання лише загальними формулюваннями. Незрозуміло, чи перевірів апеляційний суд існування відповідних та достатніх підстав, що виправдовували застосування оперативно-розшукових заходів щодо заявниці. Також незрозуміло, чи був виправданим характер, обсяг та тривалість втручання.

Європейський суд дійшов висновку, що національні суди не розглянули питання законності та пропорційності відповідного втручання у такий спосіб, щоб забезпечити достатні гарантії від не виправданого посягання на права заявниці та констатував порушення статті 8 Конвенції.

Щодо аудіозапису здійсненого І.П., Європейський суд встановив, що такий аудіозапис було здійснено за відсутності будь-якого попереднього судового дозволу на негласний аудіозапис розмови. Європейський суд посилаючись на свою попередню практику, дійшов висновку, що втручання в право заявниці на повагу до її приватного життя не відповідало чинному законодавству та констатував порушення статті 8 Конвенції.

Розглянувши скарги заявниці стосовно порушення її права на справедливий розгляд справи незалежним та безстороннім судом, встановленим законом, Європейський суд зауважив, що призначення судді К., для розгляду справи заявниці, було здійснено з порушенням вимог щодо обов'язкового автоматизованого розподілу справ. Ухвала про його призначення не містила обґрунтування причин відступу від встановленої процедури та критеріїв відбору. Європейський суд вирішив, що відповідні порушення були настільки серйозними, що підірвали саму суть права заявниці постати перед судом, встановленим законом та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Щодо порушення права на розгляд справи протягом розумного строку Європейський суд зазначив, що кримінальне провадження тривало понад шість років і вісім місяців, а затримки були спричинені діями органів державної влади, зокрема відсутністю належної процесуальної ретельності, затримками з наданням матеріалів ОРС та недоліками в роботі судів. У зв'язку з цим Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Щодо інших стверджуваних порушень пункту 1 статті 6, підпункту «b» пункту 3 статті 6 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції Європейський суд, беручи до уваги наведені висновки, що апеляційний суд, який постановив ухвалу від 26 грудня 2014 року про визнання заявниці винною, не був судом, встановленим законом, вирішив, що немає потреби розглядати, чи порушило ухвалення цього вироку або провадження у першій інстанції статтю 6 Конвенції з додаткових підстав.

Розглядаючи скарги заявниці за статтею 13 Конвенції, Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику в інших справах проти України про відсутність у національному законодавстві ефективного та доступного засобу юридичного захисту у зв'язку зі скаргами на тривалість кримінального провадження, констатував порушення статті 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 6 Конвенції.

Щодо скарги за статтею 13 Конвенції на незаконне втручання в право заявниці на повагу до приватного життя, Європейський суд зазначив, що беручи до уваги висновки за статтею 8 Конвенції, немає потреби розглядати цю скаргу окремо.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції у зв'язку з відсутністю достатніх гарантій щодо законності негласної відеозйомки в кабінеті заявниці;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції у зв'язку з записом І.П. своєї розмови із заявницею;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з правом заявниці постати перед судом, встановленим законом;

5. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження;
6. *Постановляє*, що немає потреби розглядати решту скарг, поданих за пунктом 1 статті 6 та підпунктом «b» пункту 3 статті 6 Конвенції;
7. *Постановляє*, що було порушено статтю 13 Конвенції у зв'язку з відсутністю ефективних засобів юридичного захисту щодо надмірної тривалості провадження;
8. *Постановляє*, що немає потреби розглядати решту скарг за статтею 13 Конвенції;
9. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 1 600 (одна тисяча шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
10. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РОМАНЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ROMANENKO v. UKRAINE)
(заява № 54825/18)

Стислий виклад рішення від 06 листопада 2025 року

16 вересня 2010 року працівники міліції затримали заявника для перевірки документів. В подальшому його доставили до приміщення опорного пункту міліції, за підозрою у перебуванні в стані наркотичного або алкогольного сп'яніння, для подальшого допиту. Під час огляду у сумці заявника було виявлено наркотичні засоби та пістолет без відповідного дозволу.

Між працівниками міліції та заявником виникла сутичка та перестрілка, в ході якої один працівник міліції загинув, а інший отримав тяжкі тілесні ушкодження. Заявника було затримано та цього ж дня направлено на судово-медичне обстеження, під час якого у нього виявили чисельні садна голови, обличчя, тіла та кінцівок, які класифікували як «легкі» тілесні ушкодження.

17 вересня 2010 року працівники міліції провели службове розслідування обставин подій 16 вересня 2010 року, за результатами якого було зроблено висновок про законність дій працівників міліції.

01 лютого 2011 року слідчий прокуратури Дніпропетровської області відмовив у порушенні кримінальної справи за фактом стверджуваного жорстокого поводження із заявником у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення.

30 жовтня 2014 року Кіровський районний суд міста Дніпропетровська, задовольнив клопотання прокурора щодо розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження, зобов'язав органи державної влади провести розслідування цих тверджень і повідомити суд першої інстанції про результати. Однак до 2019 року жодної інформації про результати розслідування надано не було.

Лише 31 серпня 2020 року, після поновлення розслідування, провадження було знову закрито, оскільки не було встановлено, що до тілесних ушкоджень заявника призвело будь-яке зловживання службовими повноваженнями працівниками міліції.

Паралельно, 16 вересня 2010 року, щодо заявника, було порушено кримінальне провадження за обвинуваченням у вбивстві працівника міліції, незаконному зберіганні зброї та наркотичних засобів. 23 лютого 2017 року суд першої інстанції визнав його винним і призначив покарання у вигляді п'ятнадцяти років позбавлення волі. 10 січня 2018 року Апеляційний суд Дніпропетровської області скасував вирок суду першої інстанції та обрав заявнику покарання у виді довічного позбавлення волі. 05 червня 2018 року Верховний Суд залишив у силі рішення апеляційного суду.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржилася за статтею 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження працівників міліції 16 вересня 2010 року та не проведення ефективного розслідування у зв'язку з цим, а також за пунктами 1 і 2 статті 6 Конвенції на необґрунтовану тривалість кримінального провадження, а також щодо небезсторонності суду першої інстанції та порушення принципу презумпції його невинуватості.

Розглянувши скарги, Європейський суд зазначив, що отримані заявником «легкі» тілесні ушкодження були наслідком застосування фізичної сили працівниками міліції, що стало необхідним у зв'язку з власною поведінкою заявника, і таке застосування сили не могло вважатися надмірним. Отже, у зв'язку з цим не було порушено матеріальний аспект статті 3 Конвенції.

Європейський суд також зауважує, що проведена органами влади дослідча перевірка ґрунтувалась лише на поясненнях, наданих працівниками міліції. Заявника не допитали щодо стверджуваної події та не повідомили про результати розслідування. Європейський суд посиляючись на свою попередню практику зазначив, що процедура дослідчої перевірки не відповідає стандартам статті 3 Конвенції, оскільки слідчий може здійснювати обмежений перелік слідчих дій у межах такої процедури, а потерпілий не має офіційного статусу і не може ефективно брати участь у процедурі.

Крім того Європейський суд зауважує, що після постанови суду першої інстанції від 30 жовтня 2014 року, яка зобов'язала органи державної влади провести розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження, розслідування не розпочиналося щонайменше до 20 листопада 2019 року, вочевидь, у зв'язку з недбалістю органів досудового розслідування. Провадження, яке зрештою було порушене, а потім закрите 31 серпня 2020 року, не вбачається ретельним, оскільки воно ґрунтувалося виключно на висновках суду першої інстанції навіть без допиту заявника.

Європейський суд вважає, що у цій справі розслідуванню тверджень заявника бракувало необхідної ефективності, отже, було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції.

Також, Європейський суд дійшов висновку, що скарга заявника на тривалість кримінального провадження щодо нього свідчить про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції, оскільки провадження в суді першої інстанції тривало з березня 2011 року до лютого 2017 року та відсутні переконливі пояснення такої тривалості.

Скарги заявника за пунктами 1 і 2 статті 6 Конвенції щодо небезсторонності суду першої інстанції та порушення принципу презумпції його невинуватості відхилені Європейським судом на підставі пункту 4 статті 35 Конвенції як такі, що не відповідають критеріям прийнятності або не свідчать про порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* долучити заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту до розгляду скарги заявника по суті за процесуальним аспектом статті 3 Конвенції та відхиляє його;
2. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 3 Конвенції щодо жорстокого поводження із заявником працівників міліції 16 вересня 2010 року та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим, а також скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції на необґрунтовану тривалість кримінального провадження, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що не було порушено матеріальний аспект статті 3 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції;
5. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з необґрунтованою тривалістю кримінального провадження щодо заявника;
6. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 2 300 (дві тисячі триста) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 800 (вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГЕНГЕР ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GENGER AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 54891/22 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

Заявники трималися під вартою у державній установі «Дніпровська установа виконання покарань №4».

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *«Вирішує»* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУРКОВСЬКИЙ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BURKOVSKYY AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 30753/24 та 5 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 11 грудня 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних кримінальних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість проваджень була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на надмірну тривалість провадження;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОПАЛЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF OPALENKO v. UKRAINE)

(Заява № 46673/18)

Стислий виклад рішення від 08 грудня 2025 року

14 листопада 2010 року заявник та його друг пан Р. виявили у квартирі матері заявника тіла його матері та 14-річної племінниці, які померли від ножових поранень.

Згідно з твердженнями заявника його затримали о 08 год 00 хв того ж дня. У невстановлений час заявник написав «явку з повинною», в якій зізнався у вчиненні вбивства, зазначивши, що написав її добровільно. Заявник згодом стверджував, що ця явка була написана під тиском працівників міліції. Того ж дня було складено офіційний протокол затримання заявника. У протоколі зазначалося, що йому було роз'яснено право на захисника, і заявник погодився на участь адвоката К.

Заявника було допитано як підозрюваного у присутності захисника та був записаний на відео. Під час допиту заявник зізнався у вчиненні вбивства, пояснивши, що вночі прийшов до квартири матері, де між ними виник конфлікт, після чого він завдав ножових поранень матері та племінниці.

Під час огляду місця події було виявлено кухонний ніж, який згодом був визнаний знаряддям злочину. Заявник повторював свої зізнавальні показання під час відтворення обстановки та обставин події на місці злочину 15 листопада 2010 року та під час допиту 17 листопада 2010 року, обидва рази у присутності захисника.

24 грудня 2010 року, у присутності іншого захисника, заявник відмовився від зізнавальних показань, стверджуючи, що вони були отримані під тиском. Він висунув альтернативну версію подій, відповідно до якої виявив тіла загиблих уже після вчинення злочину невідомими особами. Розслідування було завершено у лютому 2011 року.

Національні суди неодноразово розглядали справу, скасовували вироки та направляли її на новий розгляд або додаткове розслідування.

28 грудня 2016 року Фрунзенського районного суду міста Харкова визнав заявника винним та обрав йому покарання у виді позбавлення волі на строк п'ятнадцять років. 21 вересня 2017 року Апеляційний суд Харківської області залишив вирок без змін по суті, однак замінив покарання на довічне позбавлення волі.

Обґрунтовуючи обвинувальний вирок, національні суди посилалися, зокрема, на зізнавальні показання заявника, надані у присутності його захисника, результати судово-медичних і криміналістичних експертиз, відбитки пальців заявника на знарядді вбивства, показання свідків, зокрема, паном Р та пані М, відсутність підтверженого алібі.

Крім того, національні суди детально розглянули твердження заявника про застосування до нього тиску та незадокументоване тримання під вартою, однак визнали їх необґрунтованими, пославшись на показання працівників міліції, результати експертиз та аналіз відеозаписів допитів.

10 липня 2018 року Верховний Суд залишив обвинувальний вирок та обране покарання без змін.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції на порушення його права на захисника на початку провадження, за пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції на те, що раніше допитаного свідка не було повторно допитано у суді під час остаточного повторного розгляду справи та за пунктом 1 статті 6 Конвенції на надмірну тривалість провадження.

Розглядаючи скарги заявника на порушення його права на захисника Європейський суд зазначив, що право кожного «обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення» на ефективну правову допомогу захисника, гарантовану підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції, є однією з основоположних ознак справедливого судового розгляду.

У цій справі національні суди достатньою мірою виправили недолік, зумовлений недотриманням права заявника на захисника у момент написання ним його «явки з повинною». У своїх вироках, ухвалених під час повторного розгляду справи, суди не посилалися на цю явку з повинною та ретельно розглянули твердження заявника щодо обставин, за яких він надав свої зізнавальні показання, перш ніж відхилити.

Європейський суд дійшов висновку, що, не було порушено пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції.

Щодо скарг заявника на порушення його прав за пунктом 1 та підпунктом «d» пункту 3 статті 6 Конвенції у зв'язку з визнанням допустимими показань свідка М., яка не була допитана в ході остаточного повторного розгляду справи, Європейський суд вважає, що ніщо не свідчить, що її показання були єдиною або вирішальною підставою для засудження заявника, або що вони мали настільки значну вагу, що визнання їх допустимими могло б ускладнити захист. З огляду на незначну роль, яку відіграли показання М. у справі, впливає, що ця частина заяви є явно необґрунтованою та має бути відхилена на підставі підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Розглядаючи скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції. Європейський суд зауважив, що провадження тривало понад сім років і сім місяців у трьох інстанціях. Беручи до уваги відповідні принципи, зокрема, що відносна простота справи заявника та її неодноразовий повторний розгляд – це аспект, який, як неодноразово встановлював Європейський суд, може свідчити про серйозні недоліки в національній судовій системі. Важливим є й те, що заявник перебував під вартою протягом усього провадження.

Європейський суд розглянувши всі наявні в нього матеріали та враховуючи наведені міркування, вважає, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* одноголосно прийнятними скарги за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо права на правову допомогу та за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо тривалості провадження;
2. *Оголошує* більшістю голосів решту скарг у заяві неприйнятними;
3. *Постановляє*, шістьма голосами проти одного, що не було порушено пункт 1 та підпункт «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо права заявника на правову допомогу;
4. *Постановляє* одноголосно, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю провадження;
5. *Постановляє*, шістьма голосами проти одного, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику 900 (дев'яцот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
6. *Відхиляє* шістьма голосами проти одного решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РОГАТЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ROGATYUK v. UKRAINE)
(заява № 30062/24)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

У справі щодо звільнення заявника Окружний адміністративний суд міста Києва 08.12.2021 ухвалив рішення частково на користь заявника, оголосивши в цю дату лише вступну та резолютивну частини. 22.12.2021 суд ухвалив додаткове рішення, також оголосивши лише вступну та резолютивну частини. 07.12.2023 ліквідаційна комісія Окружного адміністративного суду міста Києва повідомила заявника, що повні тексти рішень складені не були, і матеріали справи були передані до новоутвореного Київського міського окружного адміністративного суду. Заявник стверджував, що він постійно скаржився на невиконання судом обов'язку надати йому копії повних текстів рішень для того, щоб оскаржити їх; він надав докази подання таких скарг. В останньому листі від 28.05.2024 Київський міський окружний адміністративний суд повідомив його, що повних текстів рішень у матеріалах справи не було, а тому суд не може їх надати.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на обмеження у доступі до суду.

З огляду на свою практику з цього питання Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі відповідні обмеження порушили саму суть права заявника на доступ до суду, та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з обмеженням доступу до суду;

3. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛІНГІС ТА ШПАКОВСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LINGYS AND SHPAKOVSKYY v. UKRAINE)
(Заяви 61463/15 та № 31516/16)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

Заявники під час перетину українського кордону перевозили готівку в іноземній валюті, сума якої перевищувала максимально дозволений ліміт у 10 000 євро, та не подали письмових декларацій щодо цих коштів. Національні суди визнали заявників винними у порушенні митних правил за статтями 471 і/або 472 Митного кодексу України, наклали штрафи в передбаченому законом розмірі та конфіскували всю суму, що перевищувала встановлений ліміт. Доводи заявників про ненавмисний характер недекларування та законне походження коштів були відхилені судами.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що конфіскація незадекларованої готівки та накладення штрафів становили непропорційні стягнення у справах щодо порушення митних правил. Заявник у заяві № 61463/15 також скаржився за пунктом 1 статті 6 Конвенції на якість національного законодавства, зокрема на стверджувану відсутність чіткості у формулюванні статті 472 Митного кодексу України та на стверджувану несправедливість провадження у справі щодо порушення митних правил.

Розглянувши скарги заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, Європейський суд зазначив, що конфіскація незадекларованих сум грошових коштів (10 047 євро та 27 628 євро) та накладення штрафу в тому ж розмірі, були суттєво непропорційними тяжкості вчинених правопорушень, тобто самому лише недекларуванню відповідної готівки. Крім того, національні суди не мали іншого вибору, окрім як накласти таке стягнення, оскільки як конфіскація, так і штраф були обов'язковими згідно з національним законодавством, при цьому статті 471 та 472 Митного кодексу України не залишали на розсуд судів визначення стягнення, яке могло бути накладене.

Беручи до уваги рішення у справі «Яремійчук та інші проти України», Європейський суд дійшов висновку, що втручання у майнові права заявників поклало на них непропорційний тягар, з огляду на обов'язкове накладення на них як стягнення конфіскації всієї надлишкової суми готівки, додатково до штрафу та констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Розглянувши скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд зазначив, що ці скарги не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї та визнав їх неприйнятними відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги обох заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, а решту скарг у заяві № 61463/15 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції щодо обох заявників;
4. *Постановляє*, що встановлення порушення само собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої зазнали заявники;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) держава-відповідач повинна сплатити заявникам упродовж трьох місяців суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МОЦНІЙ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF MOTSNYY AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 12164/24 та 10 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що тривалість відповідних кримінальних проваджень була несумісною з вимогою «розумного строку» та у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вкотре звернув увагу на те, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватися у контексті обставин справи та з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявників і відповідних органів державної влади, а також важливість предмету спору для заявників.

Європейський суд дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку» і що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами, та констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТОВ «УКРСПЕЦМЕТ-V» ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF UKRSPETSMET-V, TOV v. UKRAINE)
(заяви № 12869/21)

Стислий виклад рішення від 09 жовтня 2025 року

У 2019 році підприємство-заявник уклало договір оренди земельної ділянки. Згодом С. подав позов до Господарського суду Запорізької області проти підприємства-заявника, вимагаючи визнати цей договір недійсним. 04 лютого 2020 року суд відмовив у задоволенні позову. 02 липня 2020 року Центральний апеляційний господарський суд міста Дніпра скасував рішення суду першої інстанції та задовольнив позов С. у повному обсязі.

24 жовтня 2020 року підприємство-заявник подало касаційну скаргу разом із клопотанням про поновлення строку на оскарження, зазначивши, що під час розгляду справи в суді першої інстанції просило надсилати всю кореспонденцію на адресу для листування, яка відрізнялася від офіційної юридичної адреси підприємства. Незважаючи на це, апеляційний суд надслав усі процесуальні документи саме на офіційну адресу підприємства, проігнорувавши наявні в матеріалах справи відомості про іншу адресу листування. Надіслані документи були повернуті суду через закінчення строку зберігання, унаслідок чого підприємство-заявник не було поінформоване про апеляційне провадження.

Підприємство-заявник дізналося про постанову апеляційного суду лише 10 вересня 2020 року з листа міської ради, після чого подало касаційну скаргу з проханням поновити пропущений строк на оскарження. 17 листопада 2020 року Верховний Суд відмовив у задоволенні клопотання, визнавши наведені підстави неповажними, та відмовив у відкритті касаційного провадження.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) підприємство-заявник скаржилося за пунктом 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на відмову у доступі до судів вищих інстанцій. Підприємство-заявник подало інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

Розглянувши скарги підприємства-заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд зазначив, що право на доступ до суду не є абсолютним і може підлягати обмеженням, які, однак, не можуть забороняти або скорочувати доступ особи у такий спосіб або такою мірою, щоб сама суть цього права була підірвана. Європейський суд нагадав, що держава має гарантувати громадянам ефективне право на доступ до судів для вирішення спору щодо їхніх прав та обов'язків цивільного характеру, а також що ризик будь-якої помилки органу державної влади має покладатися на саму державу, а помилки не повинні виправлятися за рахунок зацікавленої особи.

З огляду на свою практику з цього питання Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі відповідні обмеження підірвали саму суть права заявника на доступ до судів вищих інстанцій та констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

Щодо інших скарг Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику, також констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з порушенням принципу рівності сторін, оскільки апеляційний суд не надіслав процесуальні документи на правильну адресу підприємства-заявника, що позбавило представника підприємства можливості брати участь у провадженні на рівних умовах з іншою стороною провадження.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що ця заява свідчить про порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з відмовою у доступі до судів вищих інстанцій;

3. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити підприємству-заявнику суму, зазначену в таблиці у додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(б) зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ОДАРЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ODARENKO v. UKRAINE)
(заява № 23906/15)

Стислий виклад рішення від 23 жовтня 2025 року

08 серпня 2013 року було затримано Т., хлопця заявниці, за підозрою у вчиненні вбивства, а 11 серпня того ж року – і саму заявницю у зв'язку з тим самим злочином. Її тримали у відділі міліції без протоколу про затримання, позбавляли сну та їжі, а також били з метою отримання зізнавальних показань.

13 серпня 2013 року заявниця зізналася у вчиненні вбивства спільно з Т.

Того ж дня заявницю оглянув судово-медичний експерт, який виявив у неї множинні крововиливи та садна, частина яких утворилася протягом попередніх шести-двадцяти чотирьох годин, а інші – за кілька днів до обстеження. Заявниця повідомила експерта, що її доставили до Хмельницького міського відділу міліції 12 серпня 2013 року, після того, як вона провела «майже два дні» в іншому відділі міліції, і отримала тілесні ушкодження в обох відділах, «вдаряючись об одвірки».

Того ж дня також було проведено слідчий експеримент за участю призначеного державного захисника, під час якого заявниця надала детальний виклад своєї участі у вбивстві. Лише після цього було складено протокол її затримання.

27 серпня 2013 року Т. поскаржився до прокуратури на жорстоке поводження з ним і заявницею. Розслідування було розпочато 02 грудня 2013 року. Під час допиту в межах цього розслідування заявниця надала подробиці свого незадокументованого тримання під вартою та жорстокого поводження, стверджуючи, що раніше не повідомляла про це через страх помсти.

22 квітня 2014 року прокуратура закрила кримінальне провадження, посилаючись на показання працівників міліції та власні показання заявниці, надані під час її допиту 12 серпня 2013 року, в яких вона заперечувала будь-яке жорстоке поводження. Заявниця безуспішно оскаржила постанову про закриття кримінального провадження, а Апеляційний суд Хмельницької області залишив її без змін.

24 вересня 2014 року Хмельницький міськрайонний суд визнав заявницю та Т. винними у вчиненні вбивства та розбійного нападу і призначив покарання у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією майна. Вирок ґрунтувався, *inter alia*, на показаннях заявниці, зроблених під час слідчого експерименту, результатах судових експертиз та на показаннях свідків. Міськрайонний суд відхилив твердження заявниці про жорстоке поводження як необґрунтовані, посилаючись на результати розслідування. Апеляційний суд Хмельницької області та Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ залишили вирок без змін.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявниця скаржилася за статтею 3 Конвенції, що працівники міліції жорстоко поводитися з нею під час її незадокументованого тримання під вартою, а ефективного розслідування її тверджень у зв'язку з цим проведено не було, а також за пунктом 1 статті 6 Конвенції, що надані нею 13 серпня 2013 року в ході слідчого експерименту показання були використані для обґрунтування її обвинувального вироку.

Розглянувши скарги, Європейський суд зазначив, що заявниця зазнала численних тілесних ушкоджень, достатньо серйозних для застосування статті 3 Конвенції. Органи державної влади знали про її твердження щодо жорстокого поводження, однак не провели ефективного розслідування: не встановили точну дату її фактичного затримання, не зіставили час отримання тілесних ушкоджень та не з'ясували їх походження.

Європейський суд дійшов висновку, що заявницю тримали під вартою у відділі міліції з 11 по 13 серпня 2013 року, де вона отримала тілесні ушкодження, перебуваючи під контролем органів державної влади. Європейський суд дійшов висновку, і що вона зазнала жорстокого поводження, яке має бути кваліфіковане як нелюдське та таке, що принижує гідність.

Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції.

Щодо скарги заявниці за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Європейський суд зауважив, що заявниця залишалася під контролем працівників міліції, тому наслідки попереднього жорстокого поводження могли вплинути на її поведінку під час слідчого експерименту. Повторення нею своїх зізнавальних показань на місці злочину було скомпроментовано попереднім жорстоким поводженням і не могло бути допустимим доказом. Оскільки національні суди не виключили ці показання з доказової бази, провадження в цілому було визнано несправедливим. Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- « 1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено матеріальний та процесуальний аспекти статті 3 Конвенції;
 3. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
 4. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявниці такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 10 000 (десять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
 - (ii) 1 500 (одна тисяча п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявниці, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути перераховані безпосередньо на банківський рахунок захисника заявниці, пана Глуценка;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
 5. *Відхиляє* решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БАБЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BABENKO v. UKRAINE)

(Заява № 40453/16)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

Кримінальне провадження щодо заявника тривало з травня 2017 року, коли його затримали працівники міліції Нововодолазького РВ ГУ МВС України в Харківській області за підозрою у вчиненні грабежу, до серпня 2016 року, коли Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ відмовив заявнику у витребуванні кримінальної справи для перевірки у касаційному порядку.

У квітні 2013 року в ході судового засідання заявник поскаржився на жорстоке поводження у відділі міліції після затримання у травні 2007 року з метою змусити його свідчити проти себе. Того самого дня скаргу заявника було зареєстровано в Єдиному реєстрі досудових розслідувань і невдовзі прокуратура Нововодолазького району Харківської області (далі – районна прокуратура) допитала заявника як свідка.

Прокуратура неодноразово виносила постанови про закриття кримінального провадження, які були скасовані вищою прокуратурою або судами як передчасні. 22 квітня 2016 року обласна прокуратура винесла постанову про закриття кримінального провадження щодо стверджуваного жорстокого поводження із заявником у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення. 25 квітня 2016 року про постанову було повідомлено заявника, який не оскаржив її в апеляційному порядку.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження працівників міліції та непроведення належного розслідування його скарг на таке жорстоке поводження. Заявник також висунув інші скарги на тривалість кримінального провадження щодо нього та відсутність ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з цим, які охоплювались усталеною практикою Європейського суду.

Розглянувши скаргу заявника, Європейський суд вказав, що він не може дійти висновку «поза розумним сумнівом», що, перебуваючи під контролем працівників міліції, заявник зазнав жорстокого поводження та дійшов висновку, що порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції не було.

Європейський суд визнав, що скарга заявника на жорстоке поводження працівників міліції була зареєстрована в Єдиному реєстрі досудових розслідувань одразу після її подання до районного суду, і заявника невдовзі після цього допитала районна прокуратура у зв'язку з його твердженнями, проте подальше розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження, яке тривало три роки, характеризувалося численними закриттями та подальшим поверненням провадження слідчому у зв'язку з неповнотою розслідування. Європейський суд дійшов висновку, що ці обставини є ще одним прикладом незабезпечення оперативного та ретельного розслідування та констатував порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції.

Розглянувши інші скарги заявника, Європейський суд зазначив, що відповідне провадження, за винятком часу, протягом якого заявник переховувався, тривало майже дев'ять років у трьох інстанціях та дійшов висновку, що скарги заявника за цим пунктом свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у контексті його висновків в рішенні у справі «Нечай проти України» (Nechay v. Ukraine), заява № 15360/10, пункти 67 – 79, від 01 липня 2021 року).

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції;
3. *Постановляє*, що не було порушено матеріальний аспект статті 3 Конвенції;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 та статтю 13 Конвенції у зв'язку з тривалістю кримінального провадження та відсутністю ефективних засобів юридичного захисту щодо цього;
5. *Постановляє*, що:

- (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 4 000 (чотири тисячі) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «РОМАНЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ROMANYUK v. UKRAINE)
(Заява № 26039/18)

Стислий виклад рішення від 04 грудня 2025 року

Син заявників ніс військову службу у складі пожежного відділення пожежної обслуги військової частини, яка дислокувалась в Кіровоградській області. 01 квітня 2016 року він був знайдений мертвим біля трансформаторної підстанції високої напруги на території військової частини. 01 і 02 квітня 2016 року військовим командуванням було утворено спеціальну комісію та комісію для проведення службового розслідування по факту загибелі солдата відповідно для розслідування обставин смерті сина заявників.

04 та 07 квітня 2016 року були оприлюднені результати розслідувань, проведені комісіями. Відібравши пояснення у військовослужбовців, які прибули на місце події одразу після випадку, було встановлено, що син заявників помер від ураження електричним струмом (що було підтверджено його свідцтвом про смерть) під час спроби вчинення кримінального правопорушення разом з двома іншими військовослужбовцями (М. і Я.), а саме, спроби викрадення кольорових металів з трансформатора на електропідстанції.

До семи командирів було застосовано дисциплінарне стягнення: одному оголосили догану; п'ятьом – сувору догану; а одному оголосили офіційне попередження у зв'язку з невиконанням вимог військової служби та повідомили про подальше проходження оцінювання атестаційною комісією Щ, а Я. звільнили з військової служби.

02 квітня 2016 року Кіровоградський РВП КВП ГУНП в Кіровоградській області (нині Кропивницький) порушив кримінальне провадження за фактом можливого вбивства сина заявників. У незазначену дату 2018 року заявникам було надано статус потерпілих.

Також, 06 грудня 2016 року за скаргою другого заявника, що його син помер від ураження електричним струмом під час виконання незаконного наказу, військова прокуратура Кіровоградського гарнізону Південного регіону України порушила кримінальне провадження за фактом перевірки, чи призвело недбале ставлення посадових осіб військової частини до виконання своїх службових обов'язків до смерті сина заявника. 21 жовтня 2019 року військовий прокурор визнав заявників потерпілими та передав справу для подальшого розслідування до Державного бюро розслідувань (далі – ДБР) у м. Миколаїв.

Органи досудового розслідування, неодноразово закривали відповідні кримінальні провадження, а національні суди неодноразово встановлювали, що розслідування були неповними, скасовували постанови про закриття кримінальних проваджень, як передчасні та постановляли відновити розслідування. Таким чином, перше провадження тривало понад чотири роки, а друге провадження, яке порушила військова прокуратура за скаргою другого заявника тривало понад три роки.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 2, 6, 8 і 13 Конвенції, що розслідування на національному рівні обставин смерті їхнього сина було недостатньо ефективними. Європейський суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, вирішив розглянути відповідні скарги лише за процесуальним аспектом статті 2 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд зазначив, що службове розслідування смерті сина заявників командування військової частини розпочало негайно після події. Хоча це розслідування не можна вважати незалежним, воно, тим не менш, дозволило встановити основні обставини події, визначити її основні причини та притягнути до дисциплінарної відповідальності посадових осіб, які були причетні до її настання через свою бездіяльність. Два кримінальні провадження, які стосувалися, можливого вбивства сина заявників та визначення, чи призвело недбале ставлення посадових осіб військової частини до виконання службових обов'язків до його смерті тривали понад чотири та понад три роки відповідно і характеризувалися такими значними недоліками: розслідування критикували національні суди у зв'язку з їхньою неповнотою, неповідомленням заявників про їхній

перебіг, незалученням заявників як потерпілих чи непроведенням допиту заявників; слідчі неодноразово отримувати розпорядження про відновлення розслідування, оскільки вжиті ними заходи були недостатніми; твердження заявників про можливу причетність посадових осіб частини до смерті їхнього сина (у зв'язку з незаконним наказом) не були належним чином розглянуті.

Європейський суд дійшов висновку, що розслідування на національному рівні обставин смерті сина заявників під час несення ним військової служби не відповідали критерію ефективності. Отже, було порушено процесуальний аспект статті 2 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

« 1. *Оголошує* заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 2 Конвенції;

3. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити 12 000 (дванадцять тисяч) євро заявникам спільно та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

4. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛЕМЕШКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LEMESHKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 30989/24 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 27 листопада 2025 року

Заявники трималися під вартою в Київському слідчому ізоляторі.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Деякі заявники подали інші скарги, які також порушували питання за Конвенцією.

У заяві № 1038/25 заявник скаржився за статтями 3 та 13 Конвенції на неналежні умови тримання під вартою в Київському слідчому ізоляторі з 25 липня 2020 року та відсутність у нього ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Він надав копію довідки, виданої адміністрацією цього ізолятора на підтримку свого твердження. Проте Європейський суд відхилив ці скарги підставі пунктів 1 та 4 статті 35 Конвенції як такі, що подані із запізненням, оскільки безперервність ситуації, яка полягала у триманні заявника під вартою, була перервана переведенням до Бердичівської виправної колонії.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою протягом вказаних у таблиці в додатку періодів були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим, та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд, розглянувши всі надані йому матеріали, дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення положень Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на неналежні умови тримання під вартою, а також інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені у таблиці в додатку, а решту скарг у заяві № 1038/25 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою протягом зазначених у таблиці в додатку періодів та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту для звернення зі скаргою на неналежні умови тримання під вартою;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю в додатку);
5. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.